

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

X OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
MŁODYCH BADACZY

Współczesne problemy
i kierunki badawcze
w geografii

KSIĄŻKA
ABSTRAKTÓW

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Polskie Towarzystwo Geograficzne
Kraków, 22–24 października 2021 r.

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

X OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA

MŁODYCH BADACZY

Współczesne
problemy
i kierunki
badawcze
w geografii

KSIĄŻKA ABSTRAKTÓW

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Polskie Towarzystwo Geograficzne

Kraków, 22–24 października 2021 roku

KOMITET NAUKOWY

Prof. dr hab. Bolesław Domański	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Marek Drewnik	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Tomasz Komornicki	Polska Akademia Nauk
Prof. dr hab. Jacek Kozak	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Kazimierz Krzemień	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Joanna Pociask-Karteczka	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Tadeusz Stryjakiewicz	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prof. dr hab. Daniela Szymańska	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Prof. dr hab. Przemysław Śleszyński	Polska Akademia Nauk
Prof. dr hab. Józef Robert Twardosz	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Zbigniew Ustrnul	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Wiesław Ziaja	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Prof. dr hab. Zbigniew Zwoliński	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prof. dr hab. Mirosław Żelazny	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Jarosław Balon, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Elżbieta Bilaska-Wodecka, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Elżbieta Gorczyca, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Krzysztof Gwosdz, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Małgorzata Luc, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Dorota Matuszko, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Grzegorz Micek, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Anna Michno, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Mirosław Mika, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Monika Murzyn-Kupisz, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ	Uniwersytet Śląski, Polskie Towarzystwo Geograficzne
Dr hab. Katarzyna Piotrowicz, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. inż. Bartłomiej Rzonca, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Janusz Siwek	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Izabela Soljan, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Roman Szul, prof. UW	Uniwersytet Warszawski
Dr hab. Wojciech Szymański, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Jolanta Świąchowicz, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Dr hab. Bogdan Włodarczyk, prof. UŁ	Uniwersytet Łódzki
Dr hab. Andrzej Zborowski, prof. UJ	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

PATRONAT HONOROWY KONFERENCJI

Polskie Towarzystwo Geograficzne

Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk

Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr hab. Jacek Popiel

Dziekan Wydziału Geografii i Geologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr hab. Marek Drewnik

KOMITET ORGANIZACYJNY

Przewodniczący

mgr Dawid Piątek

Sekretarz

mgr Łukasz Fiedeń

mgr Żaneta Nguyen Huu

mgr Maciej Siwka

Katarzyna Filip

Joanna Hałys

Magdalena Jasionek

Patrycja Wójtowicz

Opracowanie zawiera zbiór abstraktów referatów oraz posterów przedstawionych przez uczestników X Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Badaczy „Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii”, odbywającej się w dniach 22–24 października 2021 r. w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Skład wykonano na podstawie tekstów dostarczonych przez Autorów. Za treść i wartość merytoryczną odpowiadają Autorzy poszczególnych abstraktów.

Selekcja abstraktów: Komitet Organizacyjny i Komitet Naukowy X OKNMB

Redakcja: Łukasz Fiedeń

Projekt okładki: Małgorzata Ciemborowicz, Łukasz Fiedeń,
Agnieszka Listwan

DTP: Małgorzata Ciemborowicz – Pracownia Wydawnicza IGiGP UJ

Zdjęcia na okładce: uczestnicy IX Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Badaczy Człowiek w zmieniającym się środowisku, Kraków, 23–25 października 2020 r. podczas zdalnych obrad

<http://denali.geo.uj.edu.pl/konferencja/oknmb/>

<https://www.facebook.com/oknmb/>

oknmb@uj.edu.pl

© Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Wydanie I, Kraków 2021

Wydawca:

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego

ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków, Polska

tel. +48 12 664 52 50, faks +48 12 664 53 85

www.geo.uj.edu.pl

SPIS TREŚCI

Przedmowa	9
---------------------	---

SESJA PLENARNA

mgr Łukasz Sykała – Między metropolizacją a peryferyzacją. Przestrzenny wymiar współczesnych procesów społeczno-gospodarczych w Polsce	12
mgr Małgorzata Klein – Zróżnicowanie przestrzenne zagranicznej pomocy rozwojowej świadczonej na Madagaskarze	13
dr Michał Łyp, mgr Judyta Lasek – Analizy ryzyka powodziowego jako wsparcie projektów inwestycyjnych	14

SESJE PANELOWE I

mgr Katarzyna Kuzara – Rozwój sieci osadniczej Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego	16
inż. Donata Wysocka, dr hab. Jadwiga Biegańska, prof. UMK, dr hab. Elżbieta Grzelak-Kostulska, prof. UMK – Wpływ ruchu budowlanego na kształtowanie stref podmiejskich. Studium przypadku powiatu toruńskiego	17
mgr Mateusz Długosz – Hot i cold spoty w systemie migracji wewnętrznych w Polsce	18
mgr Paweł Porwisiak, dr hab. Małgorzata Wernel, prof. UW, dr hab. Maciej Kryza, prof. UW, dr Massimo Vieno, dr Janice Scheffler – Stężenia benzo(a)pirenu w Polsce – zastosowanie chemicznego modelu transportu zanieczyszczeń EMEP4PL	20
Wojciech Haska – Nowe wyspy stref polarnych Ziemi	21
mgr Kinga Mielcarska, dr hab. Mariusz Szymanowski, prof. UW – Preferencje siedliskowe jaskółki oknówki <i>Delichon urbica</i> gniazdującej na budynkach we Wrocławiu z wykorzystaniem metod statystyki przestrzennej	22
Magdalena Bajer – Górnośląskie „wulkany” – hałdy w Rybnickim Okręgu Węglowym.	24
mgr inż. Jolanta Józwik – Miastem być... Czy tego chcą mieszkańcy?	25
mgr inż. Dorota Dymek – Ocena stopnia równowagi elementów zrównoważonego rozwoju na przykładzie wybranych gmin województwa lubelskiego	26

SESJE PANELOWE II

- Mateusz Kowalski** – Przestrzeń mniej ważna? Planowanie przestrzenne w małych miastach województwa kujawsko-pomorskiego. 28
- mgr Jacek Koj** – Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii z Funduszy Europejskich – ocena zasadności projektów 29
- mgr inż. Tomasz Starczewski** – Wykorzystanie analitycznego procesu hierarchicznego do analizy porównawczej procesu rewitalizacji na przykładzie Torunia i Bydgoszczy 30
- mgr Żaneta Nguyen Huu** – Ocena zmienności występowania warunków sprzyjających powstawaniu chmur wysokich i smug kondensacyjnych 32
- Katarzyna Wrona** – Zróżnicowanie topoklimatyczne wewnątrz osiedla miejskiego na przykładzie osiedla Pod Telegrafem w Kielcach. 33
- Agata Lewandowska** – Rozwój miast według idei smart city. Przykład Bydgoszczy 35
- mgr Karolina Wrembel** – Tereny nadrzeczne – rola i funkcja we współczesnym mieście na przykładzie Wrocławia 36
- dr inż. arch. Ewa Jarecka-Bidzińska** – Transformacja urbanistyczna miasta a wprowadzenie pojazdów autonomicznych 37

SESJE PANELOWE III

- mgr Aleksandra Kolanek, dr hab. Mariusz Szymanowski** – Charakterystyka przestrzenno-czasowa pożarów lasów w Polsce w latach 2007–2017 39
- inż. Cyryl Konstantinowski Puntos** – Relacja zintegrowanych grodów wczesnośredniowiecznych w zasięgu zlewni rzeki Wiar – analiza geoarcheologiczna z zastosowaniem narzędzi GIS. 40
- mgr Anna Majewska** – Wykorzystanie narzędzi GIS w badaniu skali wyludnienia wiejskich jednostek osadniczych w polskiej części dawnych Prus Wschodnichpo 1945 roku 41
- mgr Hanna Radziuk, dr hab. Marcin Świtoniak, prof. UMK** – Przestrzenna zmienność wskaźnika erozyjności (K) w glebach wysoczyzny morenowej pagórkowatej i falistej Północnej Polski 43
- mgr Anna Bartos** – Wpływ rolnictwa na ilość i jakość materii organicznej w poziomach powierzchniowych gleb pływych Pogórza Wiśnickiego 44
- dr inż. Norbert Szymański, dr hab. inż. Sławomir Wilczyński, prof. URK** – Regionalizacja dendroklimatyczna Polski na podstawie sygnału klimatycznego zapisanego w słojach drewna modrzewia europejskiego (*Larix decidua* Mill.) . . . 45

mgr Agnieszka Świgoń-Kapocsi – Kobiety w miastach przemysłowych
– 50 lat przemian 47

mgr Tomasz Grzyb – Wpływ czynników efemerycznych na intensywność
użytkowania miejskich terenów nadrzecznych – przykład Warszawy 48

SESJA TEMATYCZNA – TURYSTYKA

mgr Kamil Kultys, mgr Kamil Miszta, mgr Maria Kuźma – Wykorzystanie
odnawialnych źródeł energii w XIX i XX wieku na obszarze zlewni
Zagożdżonki w świetle analizy materiałów archiwalnych 50

**mgr Piotr Szubert, mgr Maciej Siwka, mgr Patryk Waclawczyk,
mgr Agata Gołąb, mgr Dawid Piątek** – Zmiany rozmieszczenia stanowisk
bobra europejskiego w Magurskim Parku Narodowym w latach 1996–2021 51

Weronika Ziółkiewicz – Podatność na eutrofizację wybranych jezior
Pojezierza Mrągowskiego 52

Patrycja Wójtowicz, Agnieszka Koziół, Wojciech Haska – Nowoczesne techniki karto-
graficzne – drzwi do odkrywania historii. 53

**Jakub Brożyna, Weronika Kołpa, Ewa Mergo, Magdalena Sender,
Zofia Wiosna** – Wielofunkcyjna dzielnica społeczna na obszarze
Fortu Wola w Warszawie – uwarunkowania i możliwości 54

Maja Madej – Przemiany przestrzenne osiedla Tonie w Krakowie 55

mgr Katarzyna Kudłacz, mgr Marta Dawid, mgr Wojciech Dawid –
Kosztochłonność suburbanizacji 56

SESJE PANELOWE IV

Adam R. Parol – Geograficzne uwarunkowania utworzenia
powiatu miastecckiego 58

mgr Michał Małyż – Porównanie transportu drogowego i kolejowego
w dojazdach do polskich kurortów nadmorskich 59

mgr Łukasz Fiedziński – Zmiany dostępności transportu publicznego
w gminie Brzozów w latach 2015–2019 60

mgr Maciej Bryndza, Magdalena Jasione, dr Piotr Kłapyta – Rekonstrukcja
geometrii i wysokości linii równowagi bilansowej (ELA) plejstoceńskich
lodowców w masywie Borżawy (Karpaty Wschodnie, Ukraina) 62

Dawid Siemek, Mateusz Rajczyk – Morfologia północno-zachodnich stoków góry
Ćwilin (Beskid Wyspowy) w świetle analizy form rzeźby osuwiskowej 63

mgr Piotr Szubert – Delimitacja form krasowych na obszarze
Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej oraz Wyżyny Wieluńskiej
na podstawie numerycznego modelu terenu 64

mgr Kamil Kultys – Wpływ zasilania wodami wezbraniowymi na funkcjonowanie drobnych zagłębień bezodpływowych w świetle analiz paleolimnologicznych (Dolina Środkowej Wisły)	66
mgr Joanna Otowska – Zróżnicowanie krajobrazowe obszarów ubogich troficznie na Mazowszu Środkowym.	67
mgr Kamil Misztal – Charakterystyka wyładowań doziemnych pod kątem ich ładunku elektrycznego na obszarze Polski w latach 2014–2019	68

SESJA KOŃCOWA

mgr Dawid Piątek – Analizy morfometryczne progów korytowych jako wskaźnik zmian dynamiki zlewni w obszarze stacji narciarskiej, przykład z Pogórza Gubałowskiego	70
Kacper Otto, dr Magdalena Kugiejko – GEOpraktyki w Tanzanii jako przykład projektu badawczego studentów	71
mgr inż. arch. Ewa Balanicka – Przeżycie estetyczne a jakość zagospodarowania przestrzennego – wstępne wyniki badań społecznych wśród użytkowników wybranych przestrzeni publicznych	72
Michał Stokowski, mgr Izabella Jurkiewicz – Miejsce technologii w wizjach przyszłości świata w świetle analizy dyskursu wyników badań foresightowych przy zastosowaniu metody PESTEL	73

SPONSORZY I PARTNERZY

Sponsorzy i partnerzy	74
---------------------------------	----

PRZEDMOWA

Szanowni Państwo,

Niezmiernie miło jest mi powitać Państwa na X jubileuszowej edycji Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Badaczy *Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii*. W tym roku ponownie zastanawiać się będziemy jakie obecnie problemy badawcze i kierunki dominują w pracy naukowej młodych geografów i przedstawiciele dyscyplin pokrewnych oraz jak zmieniły się one na przestrzeni kilku lat. Znajomość szerokiego spektrum nowych problemów i kierunków badawczych jest szczególnie ważna w okresie szybkiego rozwoju nowych metod badań, rozwoju interdyscyplinarności oraz umiędzynarodowienia nauki.

W X edycji zaplanowaliśmy 9 sesji referatowych i sesję posterową, których bardzo zróżnicowana tematyka da możliwość wymiany myśli i rozwoju naukowego prezentujących oraz słuchaczy. Należy również podkreślić, że dzięki Państwu X edycja jest edycją rekordową. W tym roku gościmy aż 65 uczestników z 15 ośrodków naukowych. Będzie również czas na wspomnienia i historie związane z początkami Konferencji.

Po roku przerwy związanej z pandemią koronawirusa i zdalnej edycji IX Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Badaczy, mamy szczęście ponownie spotkać się razem w murach Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po długim okresie ograniczonych kontaktów społecznych, szczególnie ważna jest ponowna możliwość bezpośredniej interakcji badaczy (oczywiście z zachowanym bezpiecznym dystansem). To właśnie bezpośrednie relacje, kontakt werbalny i niewerbalny, dają możliwość zaistnienia efektu synergii między badaczami, który napędza rozwój nauki. Różnorodność poglądów, inny sposób patrzenia, możliwość merytorycznej dyskusji, tak często obecnie krytykowane i ignorowane, są niezbędnym elementem naszego rozwoju jako naukowców i jako ludzi.

Możliwość interakcji między uczestnikami ułatwią przygotowane przerwy kawowe i obiadowe oraz wycieczka terenowa na Zaporę i Zbiornik Wodny Świnna Poręba w Beskidzie Małym. Wycieczka ta pozwoli na refleksję na tematy bardzo drażliwe w przeciągu ostatniego roku: zagrożenie powodziowe i bezpieczeństwo energetyczne.

Zakończenie przedmowy to czas na podziękowania. W pierwszej kolejności chciałem podziękować wszystkim uczestnikom, którzy zdecydowali się przyjąć szczepienie przeciwko wirusowi SARS-CoV-2. Ta decyzja przybliżyła nas wszystkich do bezpiecznego, normalnego życia. Dziękuję również Klubowi

Honorowych Dawców Krwi PCK przy IGiGP UJ, za zorganizowanie akcji krwiodawstwa, dwa dni przed początkiem konferencji. Krew to kolejny ważny dar jaki możemy dać innym.

W tym miejscu dziękuję wszystkim osobom, bez których X edycja konferencji nie mogłaby zaistnieć. Szczególne podziękowania kieruję do członków Komitetu Organizacyjnego: za poświęcony czas, entuzjazm, ciężką pracę, czasem do późnych godzin nocnych oraz cierpliwość. Składam również podziękowania naszym partnerom i sponsorom, dzięki którym mogliśmy zapewnić wysoki poziom organizacyjny Konferencji. Dziękuję Władzom Wydziału Geografii i Geologii UJ oraz Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ za możliwość organizacji Konferencji oraz wsparcie administracyjne i techniczne oraz dużą przychylność do wszelkich naszych działań. Dziękuję Członkom Komitetu Naukowego Konferencji, których cenne uwagi wpłynęły na wysoki poziom naukowy konferencyjnych wystąpień.

Wszystkim Państwu życzę owocnych obrad podczas X Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Młodych Badaczy, już dziś składając zaproszenie na otwarcie kolejnej dekady w historii OKNMB: XI edycji w październiku 2022 r.

Kraków, 22 października 2021 r.

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego

mgr Dawid Piątek

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PLENARNA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

MIĘDZY METROPOLIZACJĄ A PERYFERYZACJĄ. PRZESTRZENNY WYMIAR WSPÓŁCZESNYCH PROCESÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W POLSCE

mgr Łukasz Sykała

Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Zakład Zarządzania Rozwojem Lokalnym

lsykala@irmir.pl

Proces rozwoju w wymiarze terytorialnym zachodzi między dwoma przeciwnymi tendencjami – koncentracji i dekoncentracji osadnictwa i działalności gospodarczej (Gorzelać 2009). Tendencje te odzwierciedlają się w kluczowych trendach demograficzno-osadniczych zachodzących w Polsce po 1989 roku, tj.: postępującej metropolizacji, depopulacji obszarów peryferyjnych oraz systematycznej dekoncentracji ludności w regionach miejskich (Lisowski i Grochowski 2008). Celem prowadzonych badań jest charakterystyka przebiegu powyższych procesów i ich wzajemnych relacji w przestrzeni Polski w latach 2010–2020 – na podstawie analizy wybranych zjawisk społeczno-ekonomicznych (tj. zmiany stanu zaludnienia i struktur demograficznych, rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz inwestycji niemieszkaniowych, rozwój przedsiębiorczości). Dokonując analizy tych procesów autor stawia pytanie o obecny model przestrzennego rozwoju kraju oraz kierunki jego zmian w przyszłości, mianowicie, czy bliżej nam do modelu rozwoju spolaryzowanego czy też modelu terytorialnego równoważenia procesów rozwojowych? Badania oparte zostały na ogólnodostępnych danych statystycznych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS. Analizy wykonane dla potrzeb niniejszego referatu prowadzono na poziomie miast i gmin z uwzględnieniem ich agregacji do szerszych struktur przestrzenno-funkcjonalnych (np. miejskie obszary funkcjonalne stolic województw, miasta średnie tracące funkcje, obszary zagrożone trwałą marginalizacją). Uzyskane rezultaty badań wskazują na wzmocnienie tendencji metropolizacji i peryferyzacji w przestrzeni Polski, a co za tym idzie na pogłębiające się różnicowanie procesów rozwojowych noszące znamiona polaryzacji. Biorąc pod uwagę nasilony odpływ ludnościowy z obszarów peryferyjnych oraz deformację ich struktur demograficznych należy prognozować dalsze pogłębianie się różnic rozwojowych na obszarze kraju. Tendencje te stanowią istotne wyzwanie dla szeregu polityk publicznych w Polsce.

ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE ZAGRANICZNEJ POMOCY ROZWOJOWEJ ŚWIADCZONEJ NA MADAGASKARZE

mgr Małgorzata Klein

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

malgorzata.klein@uw.edu.pl

Madagaskar jest biorcą Oficjalnej Pomocy Rozwojowej (ODA) od lat 60. XX wieku. Pomimo tego, kraj regularnie plasuje się na końcowych miejscach rankingów opisujących zarówno poziom rozwoju wyrażony w obiektywnych wskaźnikach, jak i deklaratywną (subiektywną) jakość życia ludności. Jest to o tyle bardziej zastanawiające, że od ogłoszenia niepodległości nie toczył się na terenie Madagaskaru żaden konflikt zbrojny, a także wielce alarmujące biorąc pod uwagę szybko postępujące skutki zmiany klimatu, które z każdym rokiem coraz bardziej utrudniają Malgaszom trwałe zabezpieczenie egzystencji. Celem przedstawianych badań jest sprawdzenie czy poziom obiektywnej jakości życia w regionach Madagaskaru zależy od obecności na ich obszarze prywatnej zagranicznej pomocy rozwojowej. Aby osiągnąć to zamierzenie, w pierwszej kolejności przygotowano zostały bazy danych dotyczące projektów, które były prowadzone w latach 2015–2019 w ramach prywatnej pomocy rozwojowej (pochodzącej od organizacji pozarządowych i placówek misyjnych prowadzących działalność pomocową). Następnie dokładne lokalizacje projektów naniesione zostały na mapy prezentujące zmiany poziomu obiektywnej jakości życia (wyrażonej za pomocą Wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) w regionach. Przestrzenna analiza nie wykazała zależności między obecnością prywatnej zagranicznej pomocy rozwojowej a poziomem obiektywnej jakości życia. Uwagę przykuwa sytuacja południowych regionów, w które najmocniej uderzają skutki zmiany klimatu, i gdzie, szczególnie w regionie Atsimo-Andrefana, wskaźnik rozwoju społecznego odnotował w badanych latach wyraźny spadek (mimo stosunkowo dużej obecności prywatnej pomocy zagranicznej na tych terenach). Od połowy 2020 roku na tych terenach panuje poszerzająca się klęska głodu.

ANALIZY RYZYKA POWODZIOWEGO JAKO WSPARCIE PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH

dr Michał Łyp, mgr Judyta Lasek

Jacobs Engineering

michal.lyp@jacobs.com

Każda inwestycja wymaga szeregu analiz definiujących zagrożenia, które wiążą się z jej realizacją. W przypadku dużych inwestycji budowlanych, takich jak np. budowa drogi, mostu lub lokalizacja nowej fabryki wymagana jest ocena ryzyka powodziowego, aby stwierdzić czy inwestycja nie zwiększa zagrożenia powodziowego na danym obszarze lub czy bieżące zagrożenie nie jest przeszkodą dla jej realizacji. Zależnie od rodzaju inwestycji oceny ryzyka i zagrożenia powodziowego mogą być przygotowane w oparciu o wyniki modelowania hydraulicznego przeprowadzonego w różnej skali: od skali kraju lub regionu (*National Scale*) po szczegółowe modelowanie w obrębie lokalnego obszaru oddziaływania danej inwestycji (*Detailed design*). W referacie zostaną przedstawione przykłady krajowych i zagranicznych projektów, dla których wyniki modelowania hydraulicznego były wsparciem decyzji inwestycyjnych nie tylko w różnych skalach przestrzennych, ale także na różnych etapach realizacji (*Initial Assesment, Flood Alleviation Scheme, Detailed Design*). Prezentowane przykłady pokazują jak bardzo podejście geograficzne, cechujące się zrozumieniem działania procesów przyrodniczych, ma znaczenie przy rozwiązywaniu realnych problemów inwestycyjnych.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA I

GEOGRAFIA OSADNICTWA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

ROZWÓJ SIECI OSADNICZEJ LEGNICKO-GŁOGOWSKIEGO OKRĘGU MIEDZIOWEGO

mgr Katarzyna Kuzara

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej

katarzyna.kuzara2@uwr.edu.pl

Przełomowym wydarzeniem dla rozwoju społeczno-gospodarczego Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (LGOM), stanowiącego jeszcze w latach 50. XX w. jeden z najmniej uprzemysłowionych i zurbanizowanych obszarów w Polsce, stało się odkrycie złóż miedzi w 1957 r. w okolicach Sieroszowic przez grupę geologów pod kierunkiem dr. J. Wyżykowskiego. Moment ten zainicjował dynamiczne zmiany w zagospodarowaniu obszaru, do których przyczyniła się budowa infrastruktury przemysłowej i eksploatacja odkrytych podkładów miedzionośnych. Intensyfikacja procesów industrializacji przyczyniła się do szeregu następujących po sobie przeobrażeń polegających na degradacji środowiska naturalnego, zmianach liczby ludności i jej struktury demograficznej, przemianach funkcjonalnych obszarów, a w szczególności na przekształceniach istniejącej sieci osadniczej. Celem prowadzonych badań była identyfikacja przekształceń sieci osadniczej na terenie LGOM wskutek postępujących procesów industrializacji i urbanizacji od momentu odkrycia złóż miedzi na tym obszarze. Analiza mechanizmu zachodzących przemian została przeprowadzona z uwzględnieniem aspektów ludnościowych, przestrzennych i funkcjonalnych, do której wykorzystano dane statystyczne z Banku Danych Lokalnych i roczników statystycznych województwa legnickiego z lat 1950–1995, materiałów kartograficznych z lat 70. i 90. XX w., danych przestrzennych z Bazy Danych Obiektów Topograficznych oraz materiałów zebranych w toku prowadzonej inwentaryzacji terenowej. Na podstawie szczegółowej analizy wspomnianych wcześniej aspektów wpływających na kształtowanie się sieci osadniczej LGOM, skonstruowano model rozwoju sieci osadniczej na terenach uprzemysłowionych o stałej eksploatacji złóż. Stworzony model odzwierciedla stopień intensywności oddziaływania czynników wpływających na formowanie się sieci osadniczej w określonym przedziale czasowym. Studium przypadku może posłużyć jako kompleksowy zbiór informacji o kierunkach rozwoju zespołów osadniczych, opartych na bazie surowcowej.

WPŁYW RUCHU BUDOWLANEGO NA KSZTAŁTOWANIE STREF PODMIEJSKICH. STUDIUM PRZYPADKU POWIATU TORUŃSKIEGO

inż. Donata Wysocka, dr hab. Jadwiga Biegańska, prof. UMK,
dr hab. Elżbieta Grzelak-Kostulska, prof. UMK

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej,
Katedra Studiów Miejskich i Rozwoju Regionalnego

293788@stud.umk.pl

Współcześnie za jeden z najważniejszych procesów kształtujących sieć osadniczą w Europie Środkowo-Wschodniej, w tym w Polsce, uważa się suburbanizację. Jej najważniejszym przejawem jest konsekwentny napływ ludności z dużych miast na otaczające je obszary, który wiąże się z odpowiednio dużym natężeniem ruchu budowlanego. Systematyczne migracje na obszary podmiejskie, notowane od lat 90. XX wieku, niestety bardzo często nie były połączone w Polsce z odpowiednim planowaniem zabudowy, co przełożyło się na chaos w zagospodarowaniu suburbiów. Celem niniejszego opracowania jest analiza ruchu budowlanego jako elementu kształtującego strefy podmiejskie na przykładzie gmin podmiejskich Torunia. Głównym źródłem informacji były dokumenty planistyczno-strategiczne różnych szczebli, dane statystyczne pozyskane z BDL GUS oraz kwerenda terenowa. W opracowaniu założono, że kształtowaniu zrównoważonych układów osadniczych na obszarach podmiejskich sprzyja planowanie ruchu budowlanego oraz elementów z nim powiązanych. Przyjęto również, że kluczowy w strefach podmiejskich ruch budowlany może być elementem kształtującym strefę zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, jeśli planowanie przestrzenne odzwierciedlone jest nie tylko w obligatoryjnych, ale także fakultatywnych dokumentach strategicznych.

HOT I COLD SPOTY W SYSTEMIE MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH W POLSCE

mgr Mateusz Długosz

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej

mateusz.dlugosz@uwr.edu.pl

Mobilność przestrzenna ludności jest istotnym zagadnieniem podejmowanym w badaniach geograficznych. Jej zróżnicowanie przestrzenne, zależne od poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego, pozwala wskazać gminy, które skupiają większą liczbę migrantów (*hot spoty*) oraz te, gdzie migracje nie zachodzą z dużą intensywnością (*cold spoty*). Celem opracowania jest analiza zróżnicowania wielkości migracji wewnętrznych w gminach w Polsce oraz identyfikacja najbardziej i najmniej aktywnych migracyjnie gmin w kraju. Główne źródło danych stanowi materiał statystyczny udostępniony w Banku Danych Lokalnych. Identyfikacja gmin stanowiących *cold i hot spoty* została określona za pomocą lokalnych miar autokorelacji przestrzennej, ale także wyznaczona jako wartości odstające metodą odchylenia standardowego. Dzięki temu możliwe jest porównanie statystycznych i przestrzennych metod analiz w odniesieniu do migracji wewnętrznych oraz wskazanie użyteczności wykorzystania narzędzi autokorelacji przestrzennej do badań migracyjnych. Uzyskane wyniki pokazują, że najaktywniejsze migracyjnie są duże aglomeracje miejskie, jednak nie tylko te zaliczane do „wielkiej piątki”, ale również, leżące w Polsce wschodniej, miasta regionalne z ich strefami podmiejskimi. Najmniejszą mobilność przestrzenną ludności wykazują z kolei gminy położone peryferyjnie wobec hot spotów, ze szczególnym uwzględnieniem peryferii wewnętrznych w strefach pomiędzy oddziaływaniem dwóch lub więcej aglomeracji.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA I OCHRONA PRZYRODY

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

STĘŻENIA BENZO(A)PIRENU W POLSCE – ZASTOSOWANIE CHEMICZNEGO MODELU TRANSPORTU ZANIECZYSZCZEŃ EMEP4PL

mgr Paweł Porwisiak¹, dr hab. Małgorzata Werner¹, prof. UWr,
dr hab. Maciej Kryza¹, prof. UWr, dr Massimo Vieno², dr Janice Scheffler²

¹ Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery

² Centre for Ecology and Hydrology, Edinburg, UK

pawel.porwisiak@uwr.edu.pl

Zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym (PM) pochodzące z sektora komunalno-bytowego jest obecnie jednym z ważniejszych problemów środowiskowych w Polsce. Jednym z najbardziej niebezpiecznych składników PM jest benzo(a)piren (B(a)P). Celem opracowania było przedstawienie zmienności czasowej i przestrzennej stężeń B(a)P w Polsce. W tym celu wykorzystano chemiczny model transportu zanieczyszczeń EMEP4PL. Obliczenia przeprowadzono w rozdzielczości przestrzennej 4km × 4km dla 2018 roku. EMEP4PL zasilono danymi z modelu meteorologicznego WRF oraz emisją pochodzącą z europejskiej bazy danych EMEP (<https://www.emep.int/>) i z krajowej bazy KOBIZE (Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami). Wyniki modelu porównano z pomiarami ze 120 stacji rozmieszczonych w Polsce. Obliczone przez model stężenia B(a)P wykorzystano do oszacowania całkowitej powierzchni obszarów, w których został przekroczony średnioroczny poziom docelowy stężenia B(a)P (1 ng/m³). Wyniki pokazują, że na 84,2% powierzchni kraju odnotowano przekroczenia stężeń średniorocznych, z największymi wartościami na obszarze średnich i dużych miast oraz w południowej Polsce. W skali miesięcznej wysokie stężenia występują od października do maja, z największymi wartościami od listopada-marca. Najwyższe poziomy B(a)P odnotowane zostały w lutym- na ok. 2/3 obszaru kraju stężenie tego związku przekraczało 3,5 ng/m³. Uzyskane wyniki jednoznacznie wskazują, że większość Polski objęta jest przekroczeniami poziomu docelowego benzo(a)pirenu, z największym wpływem na ten stan rzeczy miesiący grzewczych. Następnym etapem badań będzie przeprowadzenie analizy wpływu modelowanych stężeń B(a)P na zdrowie ludności.

NOWE WYSPIY STREF POLARNYCH ZIEMI

Wojciech Haska

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

wojciech.haska@student.uj.edu.pl

Wskutek ocieplania klimatu można coraz częściej obserwować pojawianie się nowych wysp i cieśnin w strefach polarnych Ziemi. Pierwsze opracowanie tego zagadnienia dla całej Arktyki wykonał zespół Ziaja i Ostafin w 2019 roku. Ich wyniki pozwoliły wskazać większość wysp i cieśnin powstałych tam w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku. Celem niniejszych badań było zidentyfikowanie i opisanie nowych wysp, które nie zostały zauważone przez wyżej wymieniony zespół albo nie mogły być wcześniej wykryte, bo powstały po 2017 roku. Badania zostały przeprowadzone na podstawie przeglądu literatury polskiej i zagranicznej, analizy zdjęć satelitarnych i map z różnych okresów czasu, pochodzących z: Google Earth PRO, Earth Explorer, ArcGIS PRO, GloVis, Sowieckiej Bazy Topograficznych Map Wojskowych, TopoSvalbard, Antarctic Digital Database Map Viewier, PGC Map Catalog. Ponadto dokonano pomiarów powierzchni poszczególnych wysp oraz określono ich współrzędne w programie ArcGIS Pro. W rezultacie zlokalizowano i opisano 9 nowych wysp w trzech archipelagach arktycznych oraz 11 wysp na obszarze Antarktyki. W sumie, w latach 1960–2021, odnotowano pojawienie się co najmniej 55 wysp, których powierzchnia przekracza 0,4 km². Wyspy te powstały w Arktyce euroazjatyckiej, zachodniej Antarktyce oraz u wybrzeży Grenlandii i wysp archipelagów antarktycznych. Obecnie pojawianie się nowych wysp jest pośrednią konsekwencją występowania wyższych temperatur. Tempo recesji lodowców w kolejnych latach będzie przyspieszało w całej Arktyce. Inna sytuacja ma miejsce w Antarktyce, gdzie regresja lodowców ma miejsce tylko w jej zachodniej części. Nie można ponadto dokładnie przewidzieć tempa ablacji znajdujących się tam lodowców. Dane jakościowe i ilościowe dotyczące powstawania nowych wysp mogą być ważnymi wskaźnikami zmian klimatu obszarów, w których występują. Powstawanie nowych wysp, cieśnin i zatok z pewnością wpłynie na ekosystemy morskie i lądowe.

PREFERENCJE SIEDLISKOWE JASKÓŁKI OKNÓWKI *DELICHON URBICA* GNIAZDUJĄCEJ NA BUDYNKACH WE WROCŁAWIU Z WYKORZYSTANIEM METOD STATYSTYKI PRZESTRZENNEJ

mgr Kinga Mielcarska, dr hab. Mariusz Szymanowski, prof. UW

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geoinformatyki i Kartografii

kinga.mielcarska@uwr.edu.pl

Jaskółki oknówki *Delichon urbica* są od dawna obecne w środowisku człowieka, a przejście od gniazdowania w szczelinach skalnych do zasiedlania budynków jest niemal całkowite. Zagęszczeniem populacji lęgowej oknówek w Polsce oraz preferencją miejsc gniazdowania zajmowali się badacze m.in. w Krakowie, Poznaniu, Katowicach, Zielonej Górze czy Wrocławiu. Dotychczasowe badania nie wykorzystywały jednak metod statystyki przestrzennej. Celem prezentowanych badań było określenie preferencji siedliskowych oknówki gniazdującej na budynkach we Wrocławiu, analiza zmiennych środowiskowych oraz położenia gniazd, a także charakterystyka przestrzenna zasiedlanych budynków. Podczas badań terenowych zinwentaryzowano 10 powierzchni badawczych zajmujących łącznie 10,50 km². Stwierdzono występowanie 621 gniazd należących do 62 kolonii oknówki. Wokół każdej kolonii wyznaczono 300 m bufor, wewnątrz którego analizowano dane dotyczące pokrycia terenu. Analizę rozkładu przestrzennego oparto m.in. na analizie sąsiada, analizie k-funkcji i miarach przestrzennej autokorelacji. Gniazda zlokalizowane były na 5 typach struktur – najczęściej w oknach i pod balkonami. Jaskółki preferowały ekspozycję południową oraz zachodnią, a najwięcej gniazd znajdowało się na 3 i 4 piętrze. Rozkład przestrzenny gniazd był skupiony, co potwierdza tendencję tego gatunku do tworzenia kolonii. Najsilniejszy związek z wielkością kolonii okazały się mieć wysokość budynku oraz odległość od wody. Wybierane przez jaskółki budynki były istotnie wyższe niż budynki bez gniazd, a także częściej występowały wśród nich istotne statystycznie skupienia, tzw. hot spoty. Najwięcej gniazd znajdowało się na wysokich budynkach otoczonych niskimi (autokorelacja ujemna). Natomiast odległość od wody była ujemnie skorelowana z wielkością kolonii. Oznacza to, że wzrostowi odległości od wody towarzyszył spadek wielkości kolonii, co może mieć związek z dostępnością materiału do budowy gniazd.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA I

GEOGRAFIA SPOŁECZNA I

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

GÓRNOŚLĄSKIE „WULKANY” – HAŁDY W RYBNICKIM OKRĘGU WĘGLOWYM

Magdalena Bajer

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

magdalena11.bajer@student.uj.edu.pl

Zwałowiska odpadów pokopalnianych (hałdy) górnictwa węgla kamiennego są dominującym elementem krajobrazu zachodniej części województwa śląskiego. Celem prowadzonych badań jest ukazanie ich różnorodności zarówno funkcjonalnej, jak i wizerunkowej. Analiza przeprowadzona jest na przykładzie hałd znajdujących się na obszarze Rybnickiego Okręgu Węglowego. Na podstawie literatury przedmiotu, kwerendy danych zastanych, analizy treści publikatorów oraz dokumentów strategicznych dokonano wyodrębnienia typów zwałowisk pokopalnianych ze względu na ich funkcje i stan zachowania oraz przedstawiono ich znaczenie w wymiarze społecznym, ekonomicznym i przestrzennym regionu.

MIASTEM BYĆ... CZY TEGO CHCĄ MIESZKAŃCY?

mgr inż. Jolanta Jóźwik

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej

jolanta.jozwik@umcs.pl

Zgodnie z polskim prawem w procedurze nadania miejscowości (lub gminie) statusu miasta nie można pominąć etapu konsultacji proponowanej zmiany z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne są powszechnie uznawane za jedną z ważniejszych przesłanek, mających wpływ na ostateczny wynik decyzji Rady Ministrów. Celem badań jest analiza poparcia społecznego dla nadania miejscowości statusu miasta z uwzględnieniem trybów przeprowadzenia konsultacji społecznych oraz określenie ich wpływu na poziom osiągniętej frekwencji. W prezentacji poruszona zostanie także kwestia tzw. konsultacji pozornych, a więc o bardzo niskiej frekwencji, mogących wpływać na fałszywą interpretację otrzymanych wyników. Analizie poddano główne cechy opisujące konsultacje społeczne, tj. poziom frekwencji oraz poparcie społeczne. Badano je w trzech skalach przestrzennych (obszar projektowanego miasta, pozostałe sołectwa, cała gmina), oddzielnie dla miast restytuowanych, miast bez tradycji miejskich i zbioru wszystkich powstałych miast. Łącznie przebadano 55 miast powstałych w Polsce w latach 1999–2018. Badania opierały się o kwerendę wniosków w przedmiotowej sprawie udostępnionych przez właściwe urzędy miast oraz MSWiA. Z badań wynika, że konsultacje przeprowadzano w czterech głównych trybach: głosowanie powszechne, indywidualne przekazywanie opinii, zebrania wiejskie oraz tryb mieszany, przy czym w toku badań za najbardziej efektywny uznano tryb indywidualnego wyrażania opinii, za najmniej zaś zebrania wiejskie. Średnie poparcie w analizowanych jednostkach wyniosło 80%, przy średniej frekwencji kształtującej się na poziomie 40%. Niezależnie od typu jednostek i skali przestrzennej nieco większym zainteresowaniem cieszyły się konsultacje przeprowadzane wśród mieszkańców przyszłego miasta niż okolicznych terenów. Oprócz powyższego ogólna ewaluacja procesu konsultacji wykazała, że miasta bez tradycji miejskich w analizowanym aspekcie społecznym wypadają nieco lepiej w porównaniu z miastami restytuowanymi.

OCENA STOPNIA RÓWNOWAGI ELEMENTÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

mgr inż. Dorota Dymek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Instytut
Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej

dorota.dymek@umcs.pl

Istota koncepcji zrównoważonego rozwoju opiera się na zachowaniu równowagi i trwałości jej trzech podstawowych wymiarów, tj. społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Uznaje się, że osiągnięcie zrównoważonego rozwoju będzie możliwe tylko wtedy, gdy wystąpi stan równowagi pomiędzy wyżej wymienionymi aspektami. Prezentowane badanie stanowi próbę oceny stopnia równowagi tych wymiarów. W tym celu posłużono się 19 subiektywnie dobranymi wskaźnikami skonstruowanymi na podstawie danych zawartych w Banku Danych Lokalnych. Zakres przestrzenny analizy obejmował dziewięć gmin województwa lubelskiego, tj. Kazimierz Dolny, Wąwolnica, Janów Lubelski, Dzwola, Kraśniczyn, Skierbieszów, Stary Zamość, Susiec i Krasnobród i odnosił się do 2009, 2014 i 2019 roku. Pomiar rozwoju poszczególnych wymiarów został dokonany przy użyciu wzorca rozwoju Hellwiga, a ocena stopnia równowagi tych aspektów przy wykorzystaniu metody bonitacji punktowej. Dla badanego obszaru stosunkowo typowa okazała się sytuacja, w której występowały znaczne dysproporcje w poziomach rozwoju poszczególnych wymiarów zrównoważonego rozwoju, przy czym najczęściej aspekty społeczny i gospodarczy osiągały wartości zbliżone do siebie, natomiast aspekt środowiskowy wyraźnie od nich odbiegał (w szczególności w 2019 roku). Ocena stopnia równowagi wyróżnionych aspektów wykazała, że realizacja celów rozwojowych najkorzystniej przebiegała w przypadku Janowa Lubelskiego, Wąwolnicy i Kazimierza Dolnego, najgorzej zaś w przypadku Dzwoli, Kraśniczyna i Skierbieszowa.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA II

GOSPODARKA PRZESTRZENNA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

PRZESTRZEŃ MNIEJ WAŻNA? PLANOWANIE PRZESTRZENNE W MAŁYCH MIASTACH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Mateusz Kowalski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

302777@stud.umk.pl

Planowanie przestrzenne w małych miastach jest traktowane drugoplanowo przez włodarzy i mieszkańców. Ponadto częstą sytuacją jest ingerencja inwestorów w proces planistyczny. Efektem takich działań jest chaos przestrzenny i długofalowe straty, wynikające z braku optymalnego zagospodarowania terenu. Celem niniejszego badania jest ukazanie kondycji planowania przestrzennego w małych miastach województwa kujawsko-pomorskiego (gmin miejskich do 20 tys. mieszkańców). Autor przeprowadził m. in. analizę danych statystycznych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczącą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy. Przeprowadzone zostało również badanie ankietowe (PAPI+CAWI) skierowane do społeczności miasta Lipna dotyczące określenia ich wiedzy z zakresu miejskiej polityki planowania i rozwoju oraz oceny sytuacji planistycznej w mieście. W badaniu poruszone zostały również zagadnienia związane z partycypacją społeczną. Rezultatem przeprowadzonych badań jest obraz sytuacji planistycznej w małych miastach. W zdecydowanej większości analizowanych jednostek pokrycie MPZP jest bardzo niskie. W tych gminach wydaje się także najwięcej decyzji o warunkach zabudowy. Z badania ankietowego wynika, że mieszkańcy interesują się zagadnieniami związanymi z kształtowaniem przestrzeni miejskiej, wskazują jednak na braki odpowiedniej wiedzy z zakresu planowania przestrzennego. Dostrzegają oni duże znaczenie planowania przestrzennego w rozwoju społeczno-gospodarczym i potrafią zidentyfikować miejsca w mieście charakteryzujące się ładem ale również i te pogrążone w nieładzie.

Projekt realizowany w ramach programu Inicjatywa Doskonałości Uczelnia Badawcza „Grants4NCUStudents”

ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH W GÓRNOŚLĄSKO-ZAGŁĘBIOWSKIEJ METROPOLII Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH – OCENA ZASADNOŚCI PROJEKTÓW

mgr Jacek Koj

Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Zakład Zarządzania Rozwojem Lokalnym

jkoj@irmir.pl

W finansowaniu przedsięwzięć z zakresu zagospodarowania terenów poprzemysłowych w kierunku nowych funkcji kluczową rolę odgrywają Fundusze Europejskie. Głównym celem badań była ocena, w jakim stopniu przedsięwzięcia tego rodzaju prowadzone na obszarze Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (GZM), dofinansowane z dotacji unijnych w latach 2004–2020, odpowiadają potrzebom rozwojowym miast. Do osiągnięcia celu głównego konieczne było wypełnienie celów szczegółowych, polegających na rozpoznaniu skali, struktury i rozmieszczenia dotowanych projektów związanych z przekształcaniem obszarów poprzemysłowych oraz głównych kierunków ich zagospodarowania. Metody badań miały charakter jakościowy (analiza danych zastanych) oraz ilościowy (opis statystyczny). Źródłami danych były bazy pochodzące z serwisu Mapa dotacji UE i Portalu Funduszy Europejskich oraz tablice Banku Danych Lokalnych GUS. W wyniku analiz zidentyfikowano 84 przedsięwzięcia na łączną kwotę blisko na 1,9 mld zł. Stwierdzono, że aż 87% tej sumy obejmowało działania prowadzone przez sektor publiczny. Dostrzeżono ponadto silną koncentrację w największym mieście GZM – Katowicach, gdzie zaangażowano kwotę stanowiącą 60% wartości ogółu projektów. Z kolei główne kierunki zagospodarowania to przestrzeń kultury, instytucje wsparcia przedsiębiorczości oraz obiekty rekreacyjne, na które przypadło w sumie niemal 94% środków. Wartości zrealizowanych projektów w każdej z tych grup dla danego miasta zestawiono ze wskaźnikami pod względem wyposażenia w instytucje kultury, poziomu przedsiębiorczości i udziału terenów zieleni w powierzchni ogółem przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Jedynie w przypadku funkcji kultury zauważono zależność pomiędzy słabszym wyposażeniem w obiekty tego typu w momencie początkowym, a większymi nakładami na przekształcanie terenów poprzemysłowych w tym kierunku w kolejnych latach, co można uznać za przesłankę wypełniania przez te projekty faktycznego zapotrzebowania.

WYKORZYSTANIE ANALITYCZNEGO PROCESU HIERARCHICZNEGO DO ANALIZY PORÓWNAWCZEJ PROCESU REWITALIZACJI NA PRZYKŁADZIE TORUNIA I BYDGOSZCZY

mgr inż. Tomasz Starczewski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Interdyscyplinarna Szkoła Doktorska Nauk Społecznych

tomaszstarczewski1@wp.pl

Metody analizy wielokryterialnej są od dawna znane wśród badaczy ekonomii, zarządzania oraz geografii. Metody te pozwalają na wybór najlepszego wariantu, decyzji, projektu czy rozwiązania w oparciu o przygotowane wcześniej kryteria oceny. Proces rewitalizacji jest interdyscyplinarnym procesem, który obejmuje wiele różnych płaszczyzn związanych z gospodarką, środowiskiem, przestrzenią i społeczeństwem. W związku z tym, porównanie przeprowadzenia procesu rewitalizacji w dwóch lub więcej jednostkach stanowi aktualne wyzwanie dla ośrodków miejskich. Celem niniejszego referatu jest próba implementacji analitycznego procesu hierarchicznego (AHP) do analizy porównawczej prowadzenia procesu rewitalizacji w dwóch miastach tj. Toruniu i Bydgoszczy. Analiza procesu rewitalizacji przeprowadzona została w oparciu o dokumenty, na podstawie których proces był prowadzony. Badanie obejmowało analizę porównawczą w świetle dwóch perspektyw finansowych – minionej na lata 2007–2015 oraz obecnej 2016–2023. Bazą wyjściową do prowadzonych badań komparatywnych były lokalne i gminne programy rewitalizacji Torunia i Bydgoszczy. Wykorzystana w badaniu metoda analitycznego procesu hierarchicznego uwzględniła różne kryteria oceny procesu rewitalizacji, które analizowane osobno nie pozwoliłyby na dokonanie syntetycznego porównania. Metoda AHP pozwoliła połączyć ze sobą kryteria dotyczące delimitacji, finansowania, partycypacji oraz monitorowania procesu rewitalizacji. Tak szerokie ujęcie kryteriów oceny pozwala na ukazanie w jaki sposób prowadzony jest proces rewitalizacji w danym mieście i danej perspektywie finansowej. W świetle badań w pierwszej perspektywie rewitalizacyjnej Toruń realizował pod względem ilościowym głównie projekty techniczne przy współudziale projektów społecznych, a Bydgoszcz projekty techniczne i uzupełniające je projekty środowiskowe. Druga perspektywa rewitalizacyjna skupiła się głównie na projektach społecznych, tych zgłoszonych było najwięcej.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA II

KLIMATOLOGIA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

OCENA ZMIENNOŚCI WYSTĘPOWANIA WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH POWSTAWANIU CHMUR WYSOKICH I SMUG KONDENSACYJNYCH

mgr Żaneta Nguyen Huu

Uniwersytet Jagielloński, Szkoła Doktorska Nauk Ścisłych i Przyrodniczych,
Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Zakład Klimatologii

zaneta.nguyenhuu@doctoral.uj.edu.pl

Chmury piętra wysokiego, występujące około 10 km nad powierzchnią Ziemi, zbudowane są z kryształków lodu, które mogą tworzyć się naturalnie i w wyniku perturbacji wywołanych przelotem statków powietrznych. Powstawanie i własności fizyczne chmur zależą przede wszystkim od temperatury i wilgotności powietrza oraz ich wzajemnych relacji, dlatego zmiana choćby jednego z tych elementów wpływać będzie na występowanie warunków umożliwiających formowanie chmur wysokich. Celem prezentowanych badań jest analiza zmienności warunków termiczno-wilgotnościowych w górnej troposferze oraz w konsekwencji częstości występowania warunków sprzyjających powstawaniu chmur wysokich i smug kondensacyjnych. Wykorzystano terminowe dane temperatury (T) oraz wilgotności względnej (RH) i właściwej (q) powietrza z poziomów barycznych 250 i 300 hPa, z okresu 1981–2020, pochodzące z reanaliz ECMWF Era5. Dla chmur piętra wysokiego o genezie naturalnej zdefiniowano wymagane wartości progowe temperatury i zawartości pary wodnej w powietrzu warunkujące ich powstawanie. Możliwości tworzenia się smug kondensacyjnych przeprowadzono przy użyciu kryterium Schmidta-Applemana. Analizę zmienności warunków sprzyjających tworzeniu się chmur wysokich przeprowadzono dla obszaru Europy i północno-wschodniego fragmentu Oceanu Atlantyckiego (45°W–30°E i 30°–65°N). Wstępne wyniki wskazują na wzrost temperatury powietrza w górnej troposferze. W przypadku wilgotności względnej zaznacza się trend ujemny. Warunki sprzyjające powstawaniu chmur wysokich w omawianym okresie występowały najczęściej zimą nad obszarem oceanu, najrzadziej zaś latem nad lądem. Dotychczas, zmienność warunków sprzyjających powstawaniu chmur wysokich nie została zbadana, a analizy wieloletniego przebiegu parametrów termiczno-wilgotnościowych nie dawały jednoznacznych wyników. Dalsze badania pozwolą lepiej poznać wpływ zmieniających się warunków klimatycznych na możliwości formowania się chmur wysokich. Parametryzacja tych procesów może w przyszłości wpłynąć na lepsze oszacowanie wpływu chmur wysokich na budżet radiacyjny Ziemi, a tym samym – na jej klimat.

ZRÓŻNICOWANIE TOPOKLIMATYCZNE WEWNĄTRZ OSIEDLA MIEJSKIEGO NA PRZYKŁADZIE OSIEDLA POD TELEGRAFEM W KIELCACH

Katarzyna Wrona

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

ka.wrona@student.uj.edu.pl

Celem niniejszego opracowania jest rozpoznanie zróżnicowania topoklimatycznego występującego na obszarze miejskim mniejszym niż 2 km² lecz niejednorodnym pod względem rzeźby terenu, ekspozycji i sposobu zagospodarowania. Zmienność podstawowych parametrów meteorologicznych w obrębie nawet niewielkiej jednostki przestrzennej na obszarze zurbanizowanym potrafi być znacząca. Wynika to z faktu, że miasto stanowi unikatową mozaikę wielu odmiennych rodzajów powierzchni czynnej, której właściwości fizyczne warunkują m.in. tempo wymiany ciepła z otoczeniem. Badanie zrealizowano podczas wybranych dni okresu wegetacyjnego 2020 roku (15 marca, 4 czerwca) na terenie osiedla Pod Telegrafem w Kielcach. Pomiary temperatury i wilgotności względnej powietrza przeprowadzono metodą marszruty w godzinach porannych podczas pogody radiacyjnej. Stwierdzono, iż poszczególne fragmenty osiedla Pod Telegrafem posiadają swój własny, charakterystyczny topoklimat. Na wysokości 1,5 m n.p.g. odnotowano maksymalne różnice między punktami pomiarowymi sięgające 4,5°C (temperatura powietrza) i 17% (wilgotność względna powietrza). Uzyskane wyniki poddano analizie i podjęto próbę uzasadnienia przyczyn zaobserwowanych rozbieżności w oparciu o dodatkowe cechy i parametry, takie jak: prędkość wiatru, wilgotność gruntu, charakter zabudowy, gęstość roślinności, rodzaj i stan nawierzchni. Wyciągnięte na tej podstawie wnioski mogą posłużyć jako odniesienie dla podobnych badań prowadzonych w innych miastach. Są również cenne z punktu widzenia planistów przestrzennych, władz miasta i inwestorów, którzy powinni w taki sposób gospodarować przestrzenią, aby umiejętnie wykorzystywać jej predyspozycje topoklimatyczne i zapobiegać niepożądanym z perspektywy mieszkańca zmianom w klimacie lokalnym okolicy.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA II

GEOGRAFIA MIAST

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

ROZWÓJ MIAST WEDŁUG IDEI SMART CITY. PRZYKŁAD BYDGOSZCZY

Agata Lewandowska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

alewando99@gmail.com

Założenia koncepcji *smart city* są wprowadzane coraz częściej w miastach całego świata, jak i Polski. Popularność idei wynika między innymi z kompleksowego podejścia do zagadnienia rozwoju ośrodków miejskich. Przy wdrażaniu koncepcji *smart city* uwaga zwrócona jest zarówno na takie kwestie jak rozwój zrównoważony, rola obywateli i władz miasta w kreowaniu lepszego środowiska życia czy też nowoczesną infrastrukturę komunikacyjną (ICT), dostęp do szeroko rozumianej kultury i usług publicznych. Miasto inteligentne to takie, w którym poprzez inwestycje w nowoczesne technologie zapewniany jest zarówno wzrost gospodarczy jak i wysoka jakość życia mieszkańców. Zasadniczym celem badania jest zaprezentowanie na przykładzie Bydgoszczy (liczba ludności: 348 190) idei *smart city* jako flagowej koncepcji w rozwoju miasta. Przystudiowanie dokumentów miejskich, badania terenowe oraz analiza danych dotyczących frekwencji w głosowaniu na Bydgoski Budżet Obywatelski pozwoliło dojść do kilku wniosków. Władze Bydgoszczy realizują inicjatywy odpowiadające wymogom koncepcji miasta inteligentnego, ale też inkluzywnego – umożliwiające budowanie nowoczesnej, innowacyjnej marki miasta. Poprzez takie działania jak m. in. inwestowanie w kapitał ludzki, dostrzeganie znaczenia partycypacji społecznej, przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego w mieście, czy rozwiązywanie problemów niedostatków infrastrukturalnych, Bydgoszcz dąży do podniesienia konkurencyjności miasta na arenie polskiej i europejskiej. Uwidacznia się też rosnące zaangażowanie mieszkańców w proces decyzyjny, objawiające się zwiększającą się popularnością takich projektów jak np. Bydgoski Budżet Obywatelski. Choć można zauważyć, że postawa mieszkańców determinowana jest cechami demograficzno-społecznymi, widoczny jest kształtujący się dialog pomiędzy władzami a mieszkańcami, a także postępujący proces demokratyzacji decyzji planistycznych przy wprowadzaniu nowych, prośrodowiskowych i prorozwojowych rozwiązań.

TERENY NADRZECZNE – ROLA I FUNKCJA WE WSPÓŁCZESNYM MIEŚCIE NA PRZYKŁADZIE WROCŁAWIA

mgr Karolina Wrembel

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Zakład Zagospodarowania Przestrzennego

karolina.wrembel@uwr.edu.pl

W ostatnich latach zauważalny jest silny trend „odwracania się” miasta w kierunku rzeki, który spowodowany jest przede wszystkim zmianami gospodarczymi, kulturowymi i społecznymi. Rzeki nie stanowią już tak dużego zagrożenia jak w przeszłości, dzięki inwestycjom i zabiegom zapobiegającym powodzi, co zmieniło sposób postrzegania i pozwoliło na całkowicie nowy sposób zagospodarowania terenów nadrzecznych. Stały się one atrakcyjniejsze, dzięki czemu wciąż zmienia się ich funkcja i znaczenie w przestrzeni miejskiej. Zauważalne są subtelne różnice na pozór mało znaczące, jak i ogromne inwestycje oparte o walor, jakim jest rzeka. Proces ten trwa już w Europie i na świecie od wielu lat, a w Polsce wciąż nabiera prędkości. Podejmowane są coraz śmielsze działania i inwestycje, które mocno zmieniają krajobraz, jak i zagospodarowanie przestrzenne. Wpływają one również na postrzeganie terenów nadrzecznych przez mieszkańców miast oraz turystów. Zmiany zauważalne są nie tylko w przestrzeni, ale również w polityce miejskiej czy dokumentach planistycznych. Rzeki oraz obszary nadrzeczne są coraz wyraźniej zarysowywane w polityce rozwoju miast, jak i marketingu miejskim. Takie miasta jak Wrocław czy Warszawa, nierozzerwalnie kojarzone są z rzekami, które rzez nie przepływają. Badania mają na celu określenie roli oraz funkcji terenów nadrzecznych we współczesnym mieście w oparciu o szeroką inwentaryzację obszarów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie rzek. Analizie poddano również dokumenty planistyczne i strategiczne Wrocławia, co pozwoliło na określenie polityki miejskiej wobec rzek oraz obszarów nadrzecznych. Badania skupione są przede wszystkim na obszarze centralnym Wrocławia, na terenie którego obserwuje się najwięcej przekształceń oraz dostrzega się silnie zróżnicowane funkcje terenów nadrzecznych. Ze względu na rozbudowaną sieć wodną oraz bogatą historię i tradycję, Wrocław jest niezwykle interesującym obszarem badań dotyczących terenów nadrzecznych.

TRANSFORMACJA URBANISTYCZNA MIASTA A WPROWADZENIE POJAZDÓW AUTONOMICZNYCH

dr inż. arch. Ewa Jarecka-Bidzińska

Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii,
Zakład Gospodarki Przestrzennej i Nauk o Środowisku Przyrodniczym

ewa.bidzinska@pw.edu.pl

Wprowadzenie pojazdów autonomicznych w miastach to przyszłość, która ma miejsce teraz, a w niedalekiej perspektywie też zmieni krajobraz miast, choć jest związane z szeregiem dylematów natury etycznej, społecznej, technicznej czy ekonomicznej. Dodatkowo problem projektowania i przekształcania przestrzeni publicznych przy wprowadzeniu AV stanowi ogromne wyzwanie dla współczesnej urbanistyki. Zmienia się: mobilność, dostępność komunikacyjna, funkcjonalność przestrzeni, w których pieszy będzie miał więcej miejsca do rekreacji lub korzystania z mikromobilności. Świadome określenie związanych z wprowadzeniem AV znaczących zmian w mieście oraz przygotowanie na potrzeby przeprojektowania części infrastruktury miejskiej daje większe możliwości bezpiecznej koegzystencji AV, zwykłych pojazdów, pieszych i rowerzystów. Podjęto próbę określenia ważnych aspektów badawczych i międzynarodowych trendów dotyczących transformacji miast w kontekście wprowadzenia AV. Celem niniejszych badań jest określenie, jakie są główne obszary urbanistycznego wpływu wprowadzenia AV. Dokonano rozpoznania rozwiązań dedykowanych dla transportu publicznego oraz głównych problemów i sukcesów zaimplementowanych na świecie rozwiązań. W ramach wyników zaprezentowano wstępne propozycje rozwiązań projektowych dla wybranego wyodrębnionego funkcjonalnie terenu. Powyższe badania mogą zostać wykorzystane w celu wprowadzenia testowania, a następnie wdrożenia powyższych działań związanych z bezpiecznym użytkowaniem obszarów obsługiwanych przez AV przy uwzględnieniu nowych potrzeb cywilizacyjnych. Badania będą miały wartość implementacyjną i mogą stanowić podstawę do dalszych rozważań na temat wpływu AV na transformację urbanistyczną miasta.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA III

GEOINFORMATYKA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

CHARAKTERYSTYKA PRZESTRZENNO-CZASOWA POŻARÓW LASÓW W POLSCE W LATACH 2007–2017

mgr Aleksandra Kolanek, dr hab. Mariusz Szymanowski

Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geoinformatyki i Kartografii

aleksandra.kolanek@uwr.edu.pl

Celem badań było rozpoznanie struktury czasowo-przestrzennej pożarów lasów w Polsce, które jest konieczne dla identyfikacji i kwantyfikacji ich uwarunkowań i doskonalenia systemów prognozowania. Badania przeprowadzono w oparciu o bazę danych Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów dla lat 2007–2017. Wstępną analizę przeprowadzono w oparciu o klasyczne statystyki opisowe pożarów lasów w wybranych latach i okresach roku (kwartały, sezon palności). Obliczono liczbę pożarów z podziałem na przyczyny ich powstania (z których ogromna większość to przyczyny pozanaturalne) oraz liczbę pożarów w poszczególnych typach form ochrony (identyfikując trend malejącej liczby pożarów wraz ze wzrastającym reżimem ochronnym). Do opisu cech rozmieszczenia przestrzennego pożarów w analizowanych okresach użyto narzędzi statystyki przestrzennej – miar centrograficznych (średnie centrum, elipsa odchyżeń standardowych), a rozkład przestrzenny analizowano za pomocą metod: najbliższego sąsiada, k-funkcji oraz autokorelacji lokalnej i globalnej (ostatnie dwie miary dotyczyły wielkości powierzchni spalanej poszczególnych pożarów). Średnie centra dla poszczególnych lat są od siebie oddzielone o niecałe 100 km, co świadczy o podobnym rozmieszczeniu pożarów w poszczególnych latach. Charakter ich rozkładu jest względnie stały w przestrzeni (w odróżnieniu od rozkładu w czasie). Zjawisko nie jest homogeniczne - dominującą cechą pożarów w Polsce jest ich tendencja do skupiania się. Wykazują one także istotną statystycznie globalną tendencję do skupiania się ze względu na wielkość powierzchni spalanej, zwłaszcza w regionie świętokrzyskim i jego okolicach.

Wyniki uzyskano w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki (nr 2019/35/N/ST10/00279).

RELACJA ZINTEGROWANYCH GRODÓW WCZESNOŚREDNIOWIECZNYCH W ZASIĘGU ZLEWNI RZEKI WIAR – ANALIZA GEOARCHEOLOGICZNA Z ZASTOSOWANIEM NARZĘDZI GIS

inż. Cyryl Konstantinovski Puntos

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

ckonstantinovski@gmail.com

Problematyka wczesnośredniowiecznych Grodów Czerwieńskich jest niezwykle interesująca pod względem ich funkcjonowania, przeznaczenia, zajmowanego obszaru, czy obronności. Zazwyczaj budowano je na wzniesieniach lub miejscach o dużym znaczeniu strategicznym i zaopatrzeniowym. Często prowadzono z nich obserwacje najbliższej okolicy. Możliwe było też porozumiewanie się pomiędzy grodami za pomocą np. sygnałów dymnych. Ponadto konieczna była obrona doliny rzecznej, wzdłuż której mogły znajdować się pola uprawne albo miejsca pozyskania potrzebnych surowców. Inspiracją do wystąpienia na konferencji naukowej były badania prof. Janusza Kotlarczyka, dotyczące analiz archeologicznych grodów nad Wiarem oraz książka o tematyce grodzisk Janusza Roszko „Pogański ksiączę silny wielce”. Głównym celem badań jest wykazanie, czy niegdysiejsze grody mogły pełnić rolę wczesnośredniowiecznego systemu obronnego, dzięki tak dobranej lokalizacji, która umożliwiała bezpośrednie porozumiewanie się. Wzięto pod uwagę 5 grodów: Hermanowice, Nowe Sady, Nowosiółki Dydyńskie, Aksmanice i Kopysno, a także tzw. Kopic Tatarski, zlokalizowany w południowej części Przemyśla. Wykazane będzie powiązanie głównego grodu położonego w Przemyślu z właściwymi grodami w zlewni rzeki Wiar. Wykonano odpowiednie analizy geoarcheologiczne i geoinformatyczne (np. Viewshed Analysis) za pomocą narzędzi GIS (ArcGIS Pro i QGIS). Dane do analiz pobrano z Geoportalu Krajowego oraz SRTM. Ponadto przygotowano zdjęcia z wybranych miejsc w obszarze zlewni rzeki Wiar. Wykazano, że nie ze wszystkich twierdz można było widzieć w sposób bezpośredni inne grody. Nie przekreśla to jednak sprawnego porozumiewania między nimi.

Badania zostały przeprowadzone w ramach minigrantu Anthropocene UJ.

WYKORZYSTANIE NARZĘDZI GIS W BADANIU SKALI WYLUDNIENIA WIEJSKICH JEDNOSTEK OSADNICZYCH W POLSKIEJ CZĘŚCI DAWNYCH PRUS WSCHODNICH PO 1945 ROKU

mgr Anna Majewska

Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych, Instytut
Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej,

anna.majewska@geo.uni.lodz.pl

W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat do wyludnienia terenów wiejskich na ogromną skalę doszło w województwie warmińsko-mazurskim, którego teren w dużej mierze odpowiada włączonej do Polski po drugiej wojnie światowej południowej części dawnych Prus Wschodnich. Setki wsi i małych osad znajdujących się na byłym terytorium Rzeszy Niemieckiej zostały całkowicie opuszczone już w trakcie i tuż po zakończeniu działań wojennych. Spowodowane to było przede wszystkim masową końcowowojenną ucieczką ludności miejscowej uchodzącej przed zdobywającą Prusy Wschodnie Armią Czerwoną. Wielu miejscowości nie udało się ponownie zaludnić na skutek poważnych zniszczeń zabudowy oraz niestabilnej sytuacji społeczno-politycznej, która tuż po wojnie skutecznie ograniczyła akcję osiedleńczą i utrudniała gospodarowanie, m.in. w wyniku znacznego wzrostu przestępczości. W obliczu tych gwałtownych i intensywnych przemian interesującą kwestią jest skala materialnych przekształceń krajobrazu Warmii i Mazur, do których doszło w wyniku depopulacji wiejskich jednostek osadniczych po drugiej wojnie światowej. Celem referatu jest przybliżenie metod i technik badawczych, które znajdują zastosowanie w analizie geograficznej terenów wyludnionych na przykładzie studium tego obszaru. Szczególne miejsce zostanie poświęcone wykorzystaniu technik GIS oraz danych LiDAR w powiązaniu z metodami analiz właściwymi dla geografii historycznej oraz archeologii nieinwazyjnej. Synergia poszczególnych metod i technik umożliwia bardziej szczegółową i wymierną ocenę rodzaju i stadium przekształceń dawnych siedlisk. Poszczególne zagadnienia zostaną zaprezentowane w oparciu o wyniki badań zrealizowanej przez referentkę rozprawy doktorskiej nt. „Pamięć krajobrazu wyludnionych miejscowości w polskiej części dawnych Prus Wschodnich – materialny wymiar przerwania ciągłości osadnictwa”.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA III

GLEBOZNAWSTWO I DENDROCHRONOLOGIA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

PRZESTRZENNA ZMIENNOŚĆ WSKAŹNIKA EROZYJNOŚCI (K) W GLEBACH WYSOCZYZNY MORENOWEJ PAGÓRKOWATEJ I FALISTEJ PÓŁNOCNEJ POLSKI

mgr Hanna Radziuk, dr hab. Marcin Świtoniak, prof. UMK

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,

Wydział Nauk o Ziemi, Katedra Gleboznawstwa i Kształtowania Krajobrazu

anka.radziuk@gmail.com

Krajobraz młodoglacjalny, powstały po ostatnim zlodowaceniu, jest jednym z najdłużej i intensywniej używanych rolniczo w Polsce i Europie. Przez blisko 500 lat użytkowania został on w znacznym stopniu przekształcony przez denudację antropogeniczną, co doprowadziło do powstania bardzo skomplikowanych układów jednostek glebowych. Współwystępowanie na jednym terenie gleb zerodowanych zawierających materiał skały macierzystej w poziomie ornym oraz gleb deluwialnych, zbudowanych z przetransportowanych materiałów stokowych, wpływa na zróżnicowanie warunków występowania erozji wodnej. W modelach erozji zróżnicowanie właściwości glebowych wpływających na ten proces szacuje się za pomocą wskaźnika K (erozyjność gleb). W prezentowanych badaniach, przeprowadzonych na obszarze mezoregionu Pojezierza Chełmińskiego, do określenia zmienności wartości wskaźnika K wykorzystano metodykę stosowaną w modelu EPIC (Williams 1984). Rezultaty oceny wskaźnika K, oszacowane na podstawie oceny właściwości gleb w 66 punktach, wskazują na brak różnicy potwierdzony statystycznie w podatności erozji pomiędzy glebami słabo ukształtowanymi erozyjnymi, a glebami płowymi erozyjnymi położonymi w górnych częściach stoków. W przeciwieństwie do nich, gleby dolnych partii stoków - płowe z materiałem deluwialnym w poziomie próchnicznym i gleby deluwialne próchniczne - są bardziej odporne na erozję. Kompleks gleb zerodowanych dla których wskaźnik K przyjmuje wyższe wartości, zajmuje 26% badanego terenu. Gleby deluwialne próchniczne dla których wartość wskaźnika K jest najniższa, występują na 16% obszaru. Średnia ważona wartość wskaźnika K dla całego badanego obszaru, obliczona na podstawie wartości poszczególnych poligonów glebowych, wyniosła $0,03062 \text{ t}\cdot\text{ha}\cdot\text{h}\cdot\text{ha}^{-1}\cdot\text{MJ}^{-1}\cdot\text{mm}^{-1}$. Natomiast zastosowanie narzędzi GIS (Spline interpolacja) pozwala otrzymać zbliżoną wartość K ($0,03087 \text{ t}\cdot\text{ha}\cdot\text{h}\cdot\text{ha}^{-1}\cdot\text{MJ}^{-1}\cdot\text{mm}^{-1}$) bez konieczności opracowania szczegółowej mapy glebowej.

WPŁYW ROLNICTWA NA ILOŚĆ I JAKOŚĆ MATERII ORGANICZNEJ W POZIOMACH POWIERZCHNIOWYCH GLEB PŁOWYCH POGÓRZA WIŚNICKIEGO

mgr Anna Bartos

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Pracownia
Gleboznawstwa i Geografii Gleb

anna.bartos@uj.edu.pl

Zmiany w użytkowaniu ziemi są ważnym czynnikiem wpływającym na jakość i zasób węgla organicznego oraz azotu całkowitego w glebach. Poprzez nawożenie oraz przeprowadzanie zabiegów agrotechnicznych w glebach mogą zachodzić nieodwracalne zmiany. Ponadto, niewiele wiadomo na temat właściwości spektroskopowych materii organicznej po konwersji terenów leśnych na pola uprawne. Głównym celem badań było określenie wpływu tradycyjnego rolnictwa na koncentrację i zasób materii organicznej w powierzchniowych poziomach gleb płowych. Dokonano również analiz właściwości spektroskopowych przy użyciu spektrometrii w podczerwieni (FTIR-ATR). Badania przeprowadzono na Pogórzu Wiśnickim, na terenie Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Łazach. Analiza właściwości fizycznych i chemicznych (m.in. pH, koncentracja węgla organicznego, koncentracja azotu całkowitego, właściwości morfologiczne gleb) wykazała znaczące różnice we właściwościach chemicznych i fizycznych badanych gleb, które są objęte różnymi rodzajami użytkowania. Poziomy powierzchniowe Ap w glebach na polach ornych charakteryzowały się znacząco niższą koncentracją węgla organicznego oraz azotu całkowitego niż poziomy Ah i Oi w glebach leśnych. Najwyższą koncentrację węgla organicznego i azotu całkowitego we wszystkich badanych poziomach odnotowano w próbkach pobranych z poziomów Oi w lesie, co implikowało zarejestrowanie w nich najwyższych wartości absorbancji we wszystkich analizowanych pasmach pochodzących od materii organicznej. Natomiast w poziomach Ap odnotowano znacząco wyższy zasób węgla organicznego i azotu całkowitego niż w poziomach Ah w lesie.

REGIONALIZACJA DENDROKLIMATYCZNA POLSKI NA PODSTAWIE SYGNAŁU KLIMATYCZNEGO ZAPISANEGO W SŁOJACH DREWNA MODRZEWIA EUROPEJSKIEGO (*LARIX DECIDUA* MILL.)

dr inż. Norbert Szymański¹, dr hab. inż. Sławomir Wilczyński, prof. URK²

¹ Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie, Wydział Leśny, Katedra Ekologii i Hodowli Lasu

² Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie, Wydział Leśny, Katedra Ochrony Ekosystemów Leśnych
norbert.szymanski@urk.edu.pl

Chronologiczne sekwencje cech słoju drzew wykazują przestrzenne i coroczne zróżnicowanie, wynikające ze zmienności w tych skalach warunków meteorologicznych. Celem pracy było ustalenie czy na podstawie chronologii szerokości słoju modrzewi można wskazać region klimatyczny, w którym rosły drzewa, a także zidentyfikowanie głównych elementów klimatycznych, które kształtowały ich przyrost. Badane modrzewie rosły na powierzchniach doświadczalnych w Sękocinie Starym reprezentującym klimat Niziny Mazowieckiej, w Siemianicach (Niz. Południowowielkopolska), Bliżyniu (Wyż. Kielecka) oraz Krynicy-Zdroju (Beskid Sądecki). Miały 50 lat i pochodziły z 20 miejsc (proweniencji) w Polsce. Z pni 20 drzew każdej proveniencji pobrano wywierty, na których pomierzono szerokości słoju. Dla każdego drzewa opracowano chronologie szerokości słoju za lata 1971–2015. Następnie skonstruowano 80 proveniencyjnych oraz 4 stanowiskowych (dla powierzchni) chronologii indeksowanych. Z wykorzystaniem analizy skupień pogrupowano chronologie modrzewi zgodnie z powierzchnią (regionem klimatycznym), na której rosły. Analiza korelacji prostoliniowej między czterema stanowiskowymi chronologiami a średnią miesięczną temperaturą powietrza oraz miesięcznymi sumami opadów z lat 1970–2015 wykazała, że przyrosty radialne modrzewi w Sękocinie istotnie dodatnio były korelowane z temperaturą marca i opadami w sierpniu w roku formowania słoja, a ujemnie z opadami w grudniu w roku poprzednim, w Siemianicach również dodatnio z temperaturą marca i opadami w czerwcu, w Bliżyniu z temperaturą marca w roku tworzenia słoja i opadami w listopadzie poprzedniego roku oraz w marcu i czerwcu w bieżącym roku, natomiast w Krynicy-Zdroju istotnie ale ujemnie z temperaturą września w roku odkładania słoja oraz dodatnio z opadami występującymi w listopadzie poprzedniego roku oraz lipcu w bieżącym roku. Można zatem określić wyodrębnione regiony mianem dendroklimatycznych, bo odmiennosc rytmu przyrostowego rosnących tam modrzewi wynikała ze specyficznego wpływu występujących warunków klimatycznych, charakterystycznych dla danego regionu.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA III

GEOGRAFIA SPOŁECZNA II

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

KOBIETY W MIASTACH PRZEMYSŁOWYCH – 50 LAT PRZEMIAN

mgr Agnieszka Świągost-Kapocsi

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Zakład
Rozwoju Regionalnego

agnieszka.swigost@doctoral.uj.edu.pl

Od lat 1950. władze kładły duży nacisk na rozwój i promowanie przemysłu ciężkiego, głównie górnictwa, i to na nim opierały gospodarke. Oficjalna retoryka socjalistycznego państwa zakładała że górnictwo i włókiennictwo miało się uzupełniać – węgiel był niezbędny do produkcji odzieży, która zaspokajała potrzeby rodzin robotniczych. W latach 1970. widoczny był wyraźny podział na miasta z dominującą funkcją przemysłu lekkiego (kobiecego) i ciężkiego (męskiego). Konsekwencje takiej segregacji zawodowej były widoczne również w czasie i po transformacji ustrojowej, gdzie dominacja przemysłu ciężkiego nad lekkim była zauważalna w działaniach politycznych (odprawy, dotacje, programy naprawcze). Pozostawione samym sobie zakłady produkcji tekstylnej i ich pracownice do tej pory borykają się z ubóstwem, deprywacją społeczną i skutkami feminizacji biedy (Fidelis 2010; Potoczna, Warzywoda-Kruszyńska 2009). Celem wystąpienia jest przedstawienie jak kształtowały się rynki pracy kobiet w miastach przemysłowych w ostatnich 50 latach. Podjęta zostanie również próba odpowiedzi na pytanie jak miasta przemysłowe wpłynęły na szanse życiowe ich mieszkank. Przedstawione treści zaprezentowane zostaną w ujęciu czasowym i przestrzennym dla 70 polskich miast. Analizie poddano dane statystyczne dotyczące aktywności zawodowej i wykształcenia kobiet z lat 1970, 2002, 2011 i 2019, pochodzące m.in. ze Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, Spisu Przemysłu, Narodowego Spisu Powszechnego oraz Banku Danych Lokalnych.

WPŁYW CZYNNIKÓW EFEMERYCZNYCH NA INTENSYWNOŚĆ UŻYTKOWANIA MIEJSKICH TERENÓW NADRZECZNYCH

– PRZYKŁAD WARSZAWY

mgr Tomasz Grzyb

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Katedra Geografii Turystyki i Rekreacji

t.grzyb@student.uw.edu.pl

Jedną z podstawowych własności miejskiego systemu społeczno-ekologicznego jest jego nieustanna zmienność w czasie. Może ona zachodzić na różnych poziomach; zmiany w obrębie podsystemów społecznego i ekologicznego wpływają na ogólną dynamikę relacji wewnątrz systemu, co przejawia się m.in. w zróżnicowaniu korzyści, jakie mieszkańcy czerpią z kontaktu z miejską przyrodą. W ujęciu krótkoterminowym taki wpływ mogą wywierać czynniki efemeryczne – zjawiska, których występowanie lub intensywność cechuje się dużą zmiennością w krótkim okresie. Celem badania była ocena wpływu czynników efemerycznych na przestrzenne zróżnicowanie intensywności użytkowania miejskich terenów nadrzecznych. Oprócz rytmu tygodniowego, przetestowano siedem czynników, biorąc pod uwagę zarówno zmienność środowiska (temperatura, opady, zachmurzenie, jakość powietrza), jak i uwarunkowania społeczne (ruch turystyczny, podaż wydarzeń, zdrowie publiczne). Jako wskaźnik intensywności użytkowania terenów nad Wisłą wykorzystano znormalizowaną liczbę postów zamieszczanych codziennie w serwisie Instagram między styczniem a grudniem 2019. Do zbadania, czy zmienność czynnika efemerycznego różnicuje wartość wskaźnika intensywności użytkowania, wykorzystano nieparametryczną analizę wariancji oraz testy post-hoc z poprawką Dunna. Najważniejsze wnioski z przeprowadzonych analiz wskazują, że: słoneczna pogoda silniej przyciąga użytkowników Instagrama nad rzekę niż niesprzyjające warunki pogodowe zniechęcają do opuszczenia domu; im bardziej „naturalny” charakter mają obszary nadrzeczne, tym mniej zależne od zaproponowanych czynników społecznych i środowiskowych są podejmowane tam aktywności; zmiany jakości powietrza nie wiążą się ze zmianami intensywności użytkowania terenów nadrzecznych. Uzyskane rezultaty mogą stanowić podstawę dalszych studiów nad motywacjami i zróżnicowaniem aktywności podejmowanych nad Wisłą przez mieszkańców Warszawy.

Badania zostały sfinansowane w ramach grantu NCN 2018/31/B/HS4/01381 *Przestrzenne zróżnicowanie przepływu kulturowych usług ekosystemowych w dużym mieście. Ile przyrody w kontakcie z przyrodą?*

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA POSTEROWA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII W XIX I XX WIEKU NA OBSZARZE ZLEWNI ZAGOŹDŹONKI W ŚWIETLE ANALIZY MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH

mgr Kamil Kultys¹, mgr Kamil Misztal¹, mgr Maria Kuźma²

¹Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Nauk o Ziemi i Środowisku, Katedra Geomorfologii i Paleogeografii

²Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Katedra Geomatyki i Kartografii

kamil.kultys@mail.umcs.pl

Wykorzystanie zasobów naturalnych było i jest fundamentalnym elementem rozwoju gospodarki człowieka. Od dawna gospodarowano energią rzek i siłą wiatru, co w przeszłości zdeterminowane było ich łatwą dostępnością i brakiem innych rozwiązań. Woda rzek kierowana była na koła wodne, które prznosiły jej energię na mechanizmy młynów, tartaków czy kuźnic. Siłę wiatru wykorzystywano instalując turbiny wiatrowe (produkcja energii elektrycznej) czy budując wiatraki (młyny). Celem opracowania jest analiza wykorzystania siły energetycznej wód płynących i wiatru, a także lokalizacji odbiorników tej energii w zlewni Zagożdżonki w XIX i I poł. XX wieku. Fizjograficznie, teren ten należy do trzech mezoregionów Nizin Środkowopolskich: Doliny Środkowej Wisły, Równiny Kozienickiej i Równiny Radomskiej, administracyjnie leży w południowej części województwa mazowieckiego, a jego niewielki fragment (0,48%) w województwie lubelskim. Badania przeprowadzono w oparciu o archiwalne materiały kartograficzne: *Topograficzną Kartę Królestwa Polskiego*, *Karte des Westlichen Russlands* oraz *Mapę Taktyczną Polski WIG*. Skany map archiwalnych wprowadzono do programu ArcMap 10.8, skalibrowano do układu współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 (EPSG: 2180) i poddano digitalizacji ekranowej. Dzięki narzędziom GIS możliwe było odtworzenie lokalizacji obiektów liniowych (cieków), powierzchniowych (stawów młyńskich, lasów) i punktowych – kół wodnych oraz wiatraków. Mapy wynikowe, przedstawiające ilość oraz lokalizację odbiorników energii, zestawiono z przygotowanym wcześniej modelem terenu zlewni oraz mapą potencjału energii wiatru. Analiza materiałów archiwalnych wykazuje ciągły wzrost liczby kół wodnych oraz wiatraków. Świadczy to o wzrastającym zapotrzebowaniu na działanie młynów, gdyż wszystkie wiatraki i większość kół wodnych poruszały mechanizmy młyńskie (tylko dwa koła wodne poruszały mechanizmy tartaczne). Na uwagę zasługuje duża liczba kół wodnych w zlewni Zwołanki (wschodnia część obszaru). Dolina tej rzeki jest głęboko wcięta, co stwarzało korzystne warunki do budowania zbiorników zaporowych i piętrzenia wody.

ZMIANY ROZMIESZCZENIA STANOWISK BOBRA EUROPEJSKIEGO W MAGURSKIM PARKU NARODOWYM W LATACH 1996–2021

mgr Piotr Szubert¹, mgr Maciej Siwka², mgr Patryk Waclawczyk¹,
mgr Agata Gołąb¹, mgr Dawid Piątek¹

¹ Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

² Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie, Wydział Leśny

piotr.szubert@doctoral.uj.edu.pl

W obliczu zachodzących zmian klimatycznych mających negatywny wpływ na zasoby wodne w Polsce i na świecie, istotne jest właściwe gospodarowanie wodą. Aby było one możliwe do prowadzenia w sposób racjonalny, konieczne jest dokładne poznanie warunków obiegu wody w środowisku, a także utworzenie koncepcji niezbędnych działań naprawczych. Ze względu na magazynowanie wody w tworzonych przez siebie stawach, duże znaczenie w kontekście przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi w Polsce może mieć bóbr europejski (*Castor Fiber*). Z tego powodu istotne jest poznanie wzorców zachowań bobra i zmian jego populacji w różnych warunkach fizycznogeograficznych. Seria wyjazdów badawczych, które odbyły się wiosną 2021 r., dostarczyła informacji na temat rozmieszczenia stanowisk bobra europejskiego oraz liczebności osobników tego gatunku na obszarze Magurskiego Parku Narodowego (i jego otuliny wewnętrznej) w Beskidzie Niskim, w warunkach gór niskich i średnich. Zebrane dane zostały porównane z wynikami kartowań stanowisk bobra w tym Parku w latach 1996 i 2010. Pozwoliło to określić dynamikę zmian populacji bobra europejskiego na obszarze MPN w ww. latach oraz opisać zmiany w przestrzennym rozmieszczeniu stanowisk zasiedlonych przez bobry, wraz z wybranymi parametrami je opisującymi. W latach 1996–2021 na badanym obszarze odnotowano wzrost populacji bobra europejskiego z 23–26 do 64 osobników, przy czym maksymalna populacja wystąpiła w roku 2010, gdy w MPN stwierdzono bytowanie 68 bobrów. Zaobserwowane zostało zasiedlanie przez bobra coraz mniejszych cieków, odwadniających coraz wyżej położone i mniejsze zlewnie. Zmianie uległa charakterystyka stanowisk bobra – wzrosła średnia liczba obiektów piętrzących w obrębie jednego stanowiska, wzrosła średnia długość stanowiska oraz zmienił się główny typ obiektu mieszkalnego – z nor i żeremi na noro-żeremia. Główny okres migracji bobra europejskiego w górę cieków przypadł prawdopodobnie na lata 2010–2021.

PODATNOŚĆ NA EUTROFIZACJĘ WYBRANYCH JEZIOR POJEZIERZA MRĄGOWSKIEGO

Weronika Ziółkiewicz

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

weronika.ziolkiewicz@student.uj.edu.pl

Celem prezentowanych badań było określenie aktualnej jakości wód oraz ocena podatności zbiorników na eutrofizację. Badania objęły cztery jeziora: Białe, Dłużec, Piłakno i Krzywe, które położone są na Pojezierzu Mrągowskim. Przeprowadzono ocenę cech fizycznogeograficznych zlewni oraz parametrów morfometrycznych jezior, które mają istotny wpływ na przebieg eutrofizacji. Wykorzystano w tym celu zdigitalizowane plany batymetryczne oraz parametry znalezione w literaturze. Raz na kwartał pobierano próbki wody z jezior a następnie przeprowadzono analizę właściwości fizykochemicznych wody. Badania kameralne zostały uzupełnione o obserwacje terenowe. Najlepszą jakością wód odznaczało się odpływowe jezioro Piłakno. Duża głębokość oraz stosunkowo niewielka, lesista zlewnia zadecydowała o jego naturalnej, wysokiej odporności na eutrofizację. Dużo bardziej narażone na eutrofizację są przepływowe jeziora Dłużec i Białe. Ich stosunek objętości do powierzchni zlewni całkowitej jest wyjątkowo niekorzystny. Ponadto w przeważającej części ich zlewnie są użytkowane rolniczo. Jezioro Krzywe mimo niedużej zlewni całkowitej cechowało się wysokimi stężeniami związków biogenych. Jezioro to ma bardzo małe możliwości całkowitej wymiany wody, dlatego związki biogenne akumulują się w nim a tempo eutrofizacji rośnie.

NOWOCZESNE TECHNIKI KARTOGRAFICZNE – DRZWI DO ODKRYWANIA HISTORII

Patrycja Wójtowicz, Agnieszka Kozioł, Wojciech Haska

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej,
Koło Geografów UJ im. Ludomira Sawickiego

patrycja.wojtowicz@student.uj.edu.pl

Łemkowie to grupa etniczna zamieszkująca Beskid Niski od XIV w., którą cechuje wielkie bogactwo kulturowe. Po II wojnie światowej, ze względu na swoje wołosko-ruskie korzenie, zaczęła być ona prześladowana. Ostatecznie, w 1947 roku, historię Łemków przypieczętowała akcja Wisła. W jej wyniku, i tak już nieliczni na tym terenie Rusini, zostali przymusowo wysiedleni, pozostawiając po sobie liczne ślady swojej obecności. Celem opracowania była analiza przydatności wybranych materiałów kartograficznych oraz wskazanie optymalnych metod badań służących identyfikacji pozostałości zabudowy dawnych wsi łemkowskich. Badania rozpoczęto od wstępnych oględzin wybranego obszaru na cieniowanym Numerycznym Modelu Terenu (NMT), pozyskanym metodą LiDAR i udostępnionym w ramach projektu ISOK przez CODGiK. Ponadto przeanalizowano ortofotomapy z roku 2019 oraz mapy Pierwszego Wojskowego Cesarzowskiego Austriackiego Pomiaru (1779–1783). Następnie zostały przeprowadzone prace terenowe. Wybrano 3 obszary dla których wykonano analizy geomorfometryczne w programach: ArcGIS Pro oraz SAGA GIS. Na podstawie NMT wykonano analizę *Topographic Openness* (positive, $r=5$ m), *Curvature* (general) oraz *HillShade*. W wyniku przeprowadzonego porównania poszczególnych metod, w identyfikacji pozostałości zabudowy łemkowskiej najbardziej skuteczne okazały się metody geomorfometryczne. Dla obiektów liniowych, takich jak dawne granice pól oraz linie terasowania stoków, najbardziej odpowiednim narzędziem jest *Curvature* (general). Natomiast pozostałe obiekty najlepiej widoczne stają się dzięki użyciu narzędzia *Topographic Openness*.

WIELOFUNKCYJNA DZIELNICA SPOŁECZNA NA OBSZARZE FORTU WOLA W WARSZAWIE – UWARUNKOWANIA I MOŻLIWOŚCI

Jakub Brożyna, Weronika Kołpa, Ewa Mergo, Magdalena Sender, Zofia Wiosna

Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii, Zakład Gospodarki Przestrzennej i Nauk o Środowisku
Przyrodniczym

zofia.wiosna.stud@pw.edu.pl

Rewitalizacja terenów poprzemysłowych stanowi istotne wyzwanie w polityce przestrzennej miast. Jest ona poprzez „przywrócenie do życia” obszarów typu *brownfields*, częściowo rozwiązaniem problemu suburbanizacji czy poprawy warunków bytowych mieszkańców obszarów śródmiejskich poprzez zapewnienie nowych obszarów inwestycyjnych. Celem niniejszych badań jest określenie stanu istniejącego wybranego obszaru Fortu Wola w Warszawie poprzez inwentaryzację urbanistyczną i analizy powiązań funkcjonalnych, przestrzennych, przyrodniczych i komunikacyjnych. Na terenie badań poszukiwano odpowiedzi na pytanie: jaki jest potencjał do przekształceń funkcjonalno-przestrzennych. Na wstępie przeanalizowano literaturę przedmiotu. Zastosowano badania w oparciu o analizy wykonane w programie ArcGIS, urbanistyczną analizę zdjęć satelitarnych, opracowanie projektu w technologii CAD oraz wizualizacje w technologii BIM. Sporządzono wizję lokalną, która pozwoliła na wykonanie waloryzacji krajobrazowej i wnikliwe rozpoznanie możliwości terenu w kontekście ładu przestrzennego. W ramach wyników zaprezentowano ogólną koncepcję zagospodarowania wybranego terenu Fortu Wola w Warszawie. Ma on potencjał w celu stworzenia dzielnicy społecznej uwzględniającej aspekty proekologiczne z wykorzystaniem i inspiracjami założeń koncepcji Smart City. Zaproponowano różnorodne funkcje z odpowiednim udziałem terenów zieleni i przestrzeni publicznych.

Opracowanie powstało przy wsparciu merytorycznym dr inż. arch. Ewy Jareckiej Bidzinskiej w ramach ministerialnego programu tutoringowego *Mistrzowie Dydaktyki*.

PRZEMIANY PRZESTRZENNE OSIEDLA TONIE W KRAKOWIE

Maja Madej

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

maja.madej@student.uj.edu.pl

Jednym z etapów rozwoju miasta jest proces suburbanizacji, który w ostatnich latach jest obserwowany na terenie osiedla Tonie, zlokalizowanego w północnej części Krakowa. Wspomniane osiedle ma wiejski charakter, a dynamiczne zmiany przestrzenne zachodzące na jego terenie pozwalają na klasyfikowanie osiedla w kontekście tego zjawiska. Celem pracy jest przedstawienie przemian, rozpatrywanych pod kątem przyrostu zabudowy i zmian demograficznych, dostępności do różnego rodzaju usług, sieci komunikacyjnej oraz dostępności do przestrzeni publicznych. W pracy wykorzystano dokumenty planistyczne i budowlane oraz archiwalne zdjęcia satelitarne. Posłużono się również danymi ludnościowymi w celu zobrazowania przemian demograficznych w latach 2010–2020. Zachodzące przemiany przestrzenne w największym stopniu dotyczą przyrostu zabudowy, w większości inwestycji deweloperskich. W związku z napływem nowych mieszkańców zmianie uległa struktura demograficzna osiedla, jednak w przestrzeni widoczne jest rozdzielenie osiedla na starszą część północną oraz młodszą, południową. Pod kątem rozwoju usług, najbardziej rozwinęła się dostępność do placówek handlu żywnością oraz lokali gastronomicznych, jednak problem stanowi niewystarczająca liczba klas w szkole podstawowej i brak placówek podstawowej opieki zdrowotnej. Duży problem stanowi również sieć transportowa, niedostosowana do obecnych potrzeb osiedla. Jednostka jest też uboga w przestrzenie publiczne, które nie tylko pozwoliłyby ludności na spędzanie czasu na świeżym powietrzu, ale również na integrację mieszkańców autochtonicznych oraz napływowych.

KOSZTOCHŁONNOŚĆ SUBURBANIZACJI

mgr Katarzyna Kudłacz, mgr Marta Dawid, mgr Wojciech Dawid

Instytut Rozwoju Miast i Regionów

kudlacz@irmir.pl

Konsekwencje procesu suburbanizacji to zarówno fizyczne zmiany przestrzeni, jak i trwałe skutki wpływające na struktury gospodarcze, środowiskowe i społeczne. Uważa się, że nieplanowany i niekontrolowany rozwój przestrzenny generuje bezpośrednie i pośrednie koszty, których wieloaspektowość stanowi największe wyzwanie przy próbie ich monetyzacji. Precyzyjne określenie skali zjawiska, próba odpowiedzi na pytanie jaki podmiot ponosi wyróżniony koszt, wskazanie cykliczności danego skutku oraz łatwości w opomiarowaniu czy zmonetyzowaniu, pozwala na skuteczne szacowanie efektów ekonomicznych procesu rozlewania się miast. Równie istotna jest charakterystyka oddziaływania kosztów w podziale na rdzeń (ośrodek miejski) oraz strefę zewnętrzną (obszar podmiejski), pozwalająca na zobrazowanie, kto w całym procesie ponosi największe straty. Autorzy opracowania proponują pogrupować wszystkie zdiagnozowane skutki, przypisując je do czterech kategorii kosztów: (1) przestrzennych, (2) gospodarczych, (3) środowiskowych oraz (4) społecznych. W celu ułatwienia zmonetyzowania wskazanych kosztów suburbanizacji oraz zapobiegając wyciąganiu powierzchownych wniosków, skutki w podziale na rdzeń i strefę zewnętrzną autorzy sugerują oceniać pod kątem: podmiotu ponoszącego wyróżniony koszt (publiczny, prywatny, publiczno-prywatny), cykliczności kosztu (stały, jednorazowy) oraz łatwości w opomiarowaniu czy zmonetyzowaniu kosztu (łatwy, trudny, bardzo trudny/niemożliwy).

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA IV

GEOGRAFIA TRANSPORTU ROZWÓJ REGIONALNY

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

GEOGRAFICZNE UWARUNKOWANIA UTWORZENIA POWIATU MIASTECKIEGO

Adam R. Parol

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

ar.parol@student.uj.edu.pl

W wystąpieniu podjęta zostanie tematyka utworzenia powiatu miastckiego ze stolicą w Miastku – dziesięcioletnim mieście położonym w powiecie bytowskim, na Pomorzu Środkowym. W ujęciu retrospektywnym, takie wydzielenie w podziale administracyjnym istniało nieprzerwanie przez ok. 250 lat do 1975 roku, jednak w 1999 roku (ani później), nie zostało ono przywrócone, mimo protestów ze strony lokalnej społeczności. Miastko to ośrodek w wielu aspektach wykształcony pod kątem pełnienia funkcji niezbędnych lub adekwatnych dla poziomu powiatowego, mimo iż takiej funkcji aktualnie nie pełni. Na podstawie założeń pochodzących z okresu kształtowania obecnie obowiązującego podziału administracyjnego oraz wyróżnianych w literaturze przedmiotu funkcji ośrodków w randze stolicy powiatu, w konfrontacji ze współczesną rolą Miastka w sieci osadniczej oraz zasięgu wpływu tego miasta na jego zaplecze w relacjach funkcjonalno-przestrzennych, wskazać można szereg argumentów przemawiających za przywróceniem powiatu miastckiego, choć samodzielność tego wydzielenia zależałaby w znacznej mierze od liczby gmin, które weszłyby w jego skład. Całość rozważań osadzona jest w kontekście odrębności administracyjnej Pomorza Środkowego, gdyż ewentualne utworzenie województwa środkowopomorskiego znacząco wpłynęłoby na teoretyczne założenia związane z obszarem potencjalnego powiatu miastckiego – w obecnym układzie terytorialnym najprawdopodobniej wiązałyby się to bowiem z koniecznością korekty granicy między województwem pomorskim a zachodniopomorskim, podczas gdy nawet najbardziej obszerny przestrzennie wariant powiatu miastckiego najprawdopodobniej w całości zawierałby się w obrębie województwa środkowopomorskiego. Podjęcie takiej tematyki w referacie związane jest z nieustającą potrzebą dyskusji nad kształtem podziału administracyjnego w Polsce oraz chęcią sformułowania rekomendacji ze strony środowiska naukowego dla decydentów w tym zakresie.

PORÓWNANIE TRANSPORTU DROGOWEGO I KOLEJOWEGO W DOJAZDACH DO POLSKICH KURORTÓW NADMORSKICH

mgr Michał Małysz

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska,
Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej

michal.malysz@uwr.edu.pl

Infrastruktura transportowa i jej możliwości mają bardzo istotny wpływ na efektywność przemieszczania się w przestrzeni. Latem szczególnie widoczne są zwiększone potoki na trasach prowadzących do kurortów turystycznych. Wśród nich istotną rolę w turystyce pełnią liczne miejscowości położone bezpośrednio nad morzem. W przypadku Polski jako destynacje turystyczne wybierane są miejscowości oferujące wypoczynek i atrakcje turystyczne nad Morzem Bałtyckim. Turyści podróżują do kurortów zarówno własnymi samochodami i autobusami, jak i pociągami, a natężenie ruchu szczególnie wzrasta w weekendy w sezonie letnim. Nie wszystkie trasy pozwalają jednak na sprawny dojazd nad Bałtyk. Celem przeprowadzonego badania jest porównanie efektywności transportu drogowego i kolejowego w przejazdach z południowych regionów Polski do obszarów nadmorskich. Do metod badań należy analiza danych obrazujących natężenie ruchu na drogach i wielkość potoków pasażerskich w pociągach na wybranych odcinkach preferowanych w przejazdach. Na podstawie analizy możliwe jest określenie stopnia współzależności i odchyień pozwalających wskazać teoretyczną przewagę danego modu transportu na analizowanej trasie. W rezultacie przeprowadzonych badań zauważalna jest pewna prawidłowość pozwalająca stwierdzić, że poszczególne trasy prowadzące ruch z największych aglomeracji do polskich kurortów nadmorskich charakteryzują się zbliżonymi trendami w wielkości potoków pasażerskich w pociągach, jak i w natężeniu ruchu drogowego. Istnieją jednak również drobne odchylenia od tej reguły. Wnioskując, należy stwierdzić, że przypadków, gdy jeden z modów transportu pozytywnie wyróżnia się na tle drugiego jest stosunkowo niewiele, choć sytuacje takie są również obserwowane. Odchylenia te pozwalają określić bardziej wydajny sposób przemieszczania się, uwzględniając czas, koszt i komfort podróży, a dzięki temu nakreślić dalsze kierunki rozwoju infrastruktury transportowej w Polsce.

ZMIANY DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTU PUBLICZNEGO W GMINIE BRZOZÓW W LATACH 2015–2019

mgr Łukasz Fiedeń

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej,
Zakład Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Ludności, Osadnictwa i Rolnictwa

lukasz.fieden@uj.edu.pl

Przemieszczanie się stanowi jedną z podstawowych potrzeb człowieka. Wiele miejsc – celów podróży – znajduje się bowiem zbyt daleko, by dotrzeć do nich pieszo. Wtedy korzysta się z różnych środków transportu – indywidualnego lub zbiorowego (publicznego). Celem referatu jest przedstawienie, jakie zmiany zaszły w dostępności transportu publicznego w gminie Brzozów (powiat brzozowski, województwo podkarpackie) w latach 2015–2019. Badanie oparte zostało na analizie rozkładów jazdy i rozmieszczenia ludności, a także wzbogacone siecią analizą dostępności drogowej. Mimo wielu przekształceń organizacyjno-własnościowych wynikających z deregulacji systemu transportu publicznego w Polsce po roku 1990, dostępność tego środka transportu w gminie Brzozów należy uznać za dobrą lub bardzo dobrą – w każdym z analizowanych punktów w czasie. Jako największy problem w tym obszarze należy wskazać takie rozplanowanie siatki połączeń i nieodpowiednie położenie przystanków autobusowych, które narażają znaczącą część mieszkańców gminy na wykluczenie transportowe.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA IV

GEOMORFOLOGIA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

REKONSTRUKCJA GEOMETRII I WYSOKOŚCI LINII RÓWNOWAGI BILANSOWEJ (ELA) PLEJSTOCENSKICH LODOWCÓW W MASYWIE BORŻAWY (KARPATY WSCHODNIE, UKRAINA)

mgr Maciej Bryndza¹, Magdalena Jasionek¹, dr Piotr Kłapyta²

¹ Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Geografii i Geologii,
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Koło Geografów im. Ludomira Sawickiego

² Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Geografii i Geologii,
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Zakład Geomorfologii

mbryndza1@gmail.com

Przestrzenny zasięg zlodowacenia podczas maximum ostatniego zlodowacenia (LGM) oraz rekonstrukcja geometrii i wysokości linii równowagi bilansowej (ELA) plejstocenских lodowców w Karpaty Wschodnich, zostały jak dotąd opracowane dla najwyższych masywów (Góry Rodniańskie, Czarnohora, Świdowiec). Problematyka zlodowaceń w ich niższej północno-zachodniej części, w której znajduje się Borżawa, stanowiła do niedawna dużą lukę w badaniach nad plejstocenским zlodowaceniem Karpat. Najnowsze badania form i osadów glacialnych w masywie Borżawy, rozpoczęte w 2017 roku, dały możliwość rozpoznania przestrzennego zasięgu plejstocenских lodowców. W niniejszym wystąpieniu zaprezentowane zostaną wyniki rekonstrukcji geometrii i wysokości linii równowagi bilansowej (ELA) trzech paleolodowców. Dwa z nich znajdowały się na NE skłonie Borżawy w obszarze źródłowym potoku Płoszanka a jeden na skłonie SW w dolinie potoku Jamka Begriwska. Obliczenia miąższości lodu wykonane zostały na podstawie współczynnika kształtu lodowca i naprężenia ścinającego o wartości 30–60 kPa, z zastosowaniem skrzynki narzędziowej GLAcier REconstruction Tools (GLARE), w programie ArcMap 10.5.1. Rekonstrukcje wysokości ELA wykonano metodami Höfera, THAR oraz AAR. Zrekonstruowane rozmiary paleolodowców (długość poniżej 2 km oraz powierzchnia nie przekraczająca 0,4 km²) wskazują, że były to jedne z najmniejszych lodowców w Karpatach, natomiast zasięg czoł sięgający do wysokości 1060–970 m n.p.m. oraz wysokość ELA – 1360 m n.p.m., obliczona ze współczynnikiem AAR równym 0,2, dowodzą, iż były to również najniższe położone plejstocenские lodowce w Karpatach. Wyniki badań wykazują również istotną rolę lokalnych czynników topoklimatycznych (ekspozycja, zacienienie stoków) i orograficznych (asymetria rzeźby) w warunkach akumulacji śniegu i tym samym na możliwości rozwoju zlodowacenia.

MORFOLOGIA PÓŁNOCNO-ZACHODNICH STOKÓW GÓRY ĆWILIN (BESKID WYSPOWY) W ŚWIETLE ANALIZY FORM RZEŻBY OSUWISKOWEJ

Dawid Siemek, Mateusz Rajczyk

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

siemekddawid@gmail.com

Formy rzeźby osuwiskowej w Beskidzie Wyspowym stanowią interesujący przykład rozwoju stoków w polskich Karpatach Fliszowych. Badany obszar położony jest na północno-zachodnim stoku góry Ćwilin (1072 m n. p. m.), w gminie Dobra, w powiecie limanowskim. Celem badań była charakterystyka wewnątrzsuwiskowych form rzeźby częściowo aktywnego osuwiska na Ćwilinie, oraz rozpoznanie głównych uwarunkowań procesów rzeźbotwórczych badanego obszaru. Oszacowano także stabilność form osuwiskowych. W badaniach prowadzonych na górze Ćwilin wykorzystano techniki tradycyjnego kartowania geomorfologicznego i geologicznego, popartej analizą dostępnych materiałów kartograficznych. Znaczną część badań oparto o analizy numerycznego modelu terenu (NMT), które wykonano w celu potwierdzenia wyników otrzymanych w terenie, a także przeanalizowania wskaźników geomorfometrycznych. W obrębie badanego osuwiska stwierdzono następujące formy: skarpa główna, skarpy drugorzędne, jeziora osuwiskowe, młaki, rowy, zagłębienia (depresje wewnątrzsuwiskowe), jęzor osuwiskowy oraz jaskinie osuwiskowe powstałe w piaskowcach magurskich. Formy te stanowią główne elementy rzeźby wewnątrzsuwiskowej i kontrastują z obszarem położonym na wschód od osuwiska, gdzie stok nie został przekształcony przez osuwanie. Potwierdza to wykonana mapa typów rzeźby terenu, która po skorelowaniu jej wyników z uwarunkowaniami strukturalnymi i tektonicznymi pozwoliła na rozpoznanie procesów rzeźbotwórczych badanego obszaru. Opracowanie mapy różnicowej osuwiska umożliwiło ponadto na wyznaczenie miejsc o największym nadkładzie i ubytku materiału koluwalnego, co było pomocne przy określaniu rozwoju niektórych form osuwiskowych w stosunku do opracowań wcześniejszych.

DELIMITACJA FORM KRASOWYCH NA OBSZARZE WYŻYNY KRAKOWSKO-CZĘSTOCHOWSKIEJ ORAZ WYŻYNY WIELUŃSKIEJ NA PODSTAWIE NUMERYCZNEGO MODELU TERENU

mgr Piotr Szubert

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

piotr.szubert@doctoral.uj.edu.pl

Celem badań było opracowanie semi-automatycznej metody detekcji zagłębień bezodpływowych za pomocą narzędzi GIS. Analizy przeprowadzono dla północnej części Wyżyny Częstochowskiej i południowej części Wyżyny Wieluńskiej. Jako dane wejściowe posłużył Numeryczny Model Terenu o rozdzielczości przestrzennej 1 m – pochodzący z projektu „Informatyczny System Ochrony Kraju” – oraz dane z Bazy Danych Obiektów Topograficznych. Metoda polegała na kompilacji narzędzi przetwarzania danych dostępnych w oprogramowaniu ESRI ArcGIS. Zlokalizowano 2 826 zagłębień bezodpływowych, których największe skupiska występują w okolicach Zrębic, Kątów i Słomkowej Góry na Wyżynie Częstochowskiej oraz w dolinach rzek Liswarty oraz Kocinki na Wyżynie Wieluńskiej. Określono cechy morfometryczne form takie jak głębokość średnia, głębokość maksymalna, powierzchnia, wskaźnik kolistości oraz rozkład przestrzenny form. Ponadto podjęto się porównania wyników uzyskanych metodą semi-automatyczną z wynikami badań terenowych W. A. Nowaka (1992). Wykazało ono podobieństwo w lokalizacji form oraz powierzchni przy jednoczesnych rozbieżnościach w pomiarach ich głębokości i kształtu.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA PANELOWA IV

GEOGRAFIA FIZYCZNA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

WPŁYW ZASILANIA WODAMI WEZBRANIOWYMI NA FUNKCJONOWANIE DROBNYCH ZAGŁĘBIŃ BEZODPŁYWOWYCH W ŚWIELE ANALIZ PALEOLIMNOLOGICZNYCH (DOLINA ŚRODKOWEJ WISŁY)

mgr Kamil Kultys

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Instytut
Nauk o Ziemi i Środowisku, Katedra Geomorfologii i Paleogeografii; Centrum Ecotech Complex UMCS

kamil.kultys@mail.umcs.pl

Doliny rzeczne są obszarami szczególnie narażonymi na silną antropopresję, a jednocześnie trudne w gospodarowaniu, więc często wydzierżawiano je specjalistom – np. Olędrom. Badaniu poddano osady stawu olęderskiego położonego w Dolinie Środkowej Wisły w gminie Kozienice. Celem pracy jest rekonstrukcja zmian hydrologicznych i ekologicznych zapisanych w śródpolnym stawie olęderskim oraz określenie wpływu zasilania tego zbiornika wodami wezbraniowymi. Obiekt ten powstał przed systemem obwałowań przeciwpowodziowych. Początek zapisu ekologicznego związany jest z jego funkcjonowaniem w otwartej na działalność Wisły dolinie. Następnie budowano obwałowania przeciwpowodziowe, w wyniku czego dolina była stopniowo odcinana i na początku XX w. całkowicie odizolowana od wylewów wezbraniowych rzeki. Dochodziło jednak do awarii obwałowań i dolina była zalewana. Profil osadów biogenicznych pobrano przy użyciu próbnika grawitacyjnego (UWITEC – Ø 5 cm). W warunkach laboratoryjnych podzielono go na 2 cm odcinki i uzyskano 41 prób. Określono w nich udział materii organicznej, węglanów oraz bezwęglanowej materii mineralnej. W celu określenia warunków ekologicznych wykonano analizę subfosylnej fauny *Cladocera*, podczas której zliczano również szczątki innych organizmów. W środowisku GIS opracowano mapy archiwalne obrazujące rozbudowę infrastruktury hydrotechnicznej. Na podstawie analiz geochemicznych wyznaczono etapy odcięcia doliny (wybudowania wałów), a także wystąpienia zdarzeń ekstremalnych, w wyniku których dolina została zalana. Zapis zmian ekologicznych w osadach zbiornika wskazuje na duże znaczenie wybudowania wałów na jego funkcjonowanie. Brak dostawy i wymiany wody podczas wezbrań wpływa na pogorszenie warunków ekologicznych. Potwierdza to zanik wielu taksonów *Cladocera* (np. *Bosmina longirostris* – dominująca w początkowej fazie) i dominację (w ostatniej fazie) najbardziej odpornych na trudne warunki (*Chydorus sphaericus*, *Alonella excisa*). Incydentalna wymiana wód wywołana przerwaniem wałów również zapisała się w ekologii zbiornika.

ZRÓŻNICOWANIE KRAJOBRAZOWE OBSZARÓW UBOGICH TROFICZNIE NA MAZOWSZU ŚRODKOWYM

mgr Joanna Otowska

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych,
Katedra Geografii Fizycznej, Zakład Geoekologii

j.otowska@student.uw.edu.pl

Charakterystyczną cechą struktury krajobrazu Środkowego Mazowsza jest mozaika drobno powierzchniowych jednostek różniących się sposobem użytkowania terenu, w obrębie monotonna, w miarę jednolitego pod względem urzeźbienia terenu. Pozorna monotonia terenu prowadziła, w dotychczasowych ujęciach struktury krajobrazowej, do wyróżniania jednostek wielkoobszarowych, pomijających genetyczne związki przyczynowo-skutkowe. W swojej istocie jest to obszar predysponowany do tego typu badań. Zagadnienia dotyczące zmienności mikrojednostek przy założeniu podobnego typu rzeźby, głębokości do wody gruntowej i litologii, nie były uwzględniane w tradycyjnych metodach badań, mimo że posiadają determinujące znaczenie w określeniu różnorodności krajobrazu. Tego typu zależności mogą być wychwycone i określone w przypadku badań powiązanych z małym buforem środowiska, w którym nawet niewielka zmiana bodźca powoduje dający się zaobserwować efekt. Celem omawianych tutaj badań jest określenie wzorca mikrostruktury krajobrazu terenów o niskiej trofii w obrębie Środkowego Mazowsza. W trakcie prezentacji zostaną zaprezentowane pierwsze wyniki z badań terenowych i laboratoryjnych oraz proponowane metody badań nad strukturą i funkcjonowaniem mikrojednostek krajobrazowych.

CHARAKTERYSTYKA WYŁADOWAŃ DOZIEMNYCH POD KĄTEM ICH ŁADUNKU ELEKTRYCZNEGO NA OBSZARZE POLSKI W LATACH 2014–2019

mgr Kamil Misztal

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej,
Instytut Nauk o Ziemi i Środowisku
Polskie Towarzystwo Geograficzne

kamil.misztal@mail.umcs.pl

Burze to groźne zjawiska atmosferyczne, które za sprawą wyładowań doziemnych mogą nieść ze sobą realne zagrożenie dla człowieka. W celu pełniejszego rozpoznania ich mechanizmów bardzo ważne są stałe badania tych zjawisk. Celem opracowania jest głównie analiza wyładowań doziemnych pod kątem ładunku elektrycznego jaki ze sobą niosą. Badaniom poddano wyładowania doziemne na obszarze Polski w latach 2014–2019. Dane dotyczące wyładowań atmosferycznych w formacie tekstowym zostały pozyskane z zasobów IMGW-PIB. Zawierają one m. in. informacje o dacie i godzinie wyładowań, ich lokalizacji, typie wyładowania czy jego natężenia prądu. Po przetworzeniu, możliwe było wyczytanie ich do programów GIS dokonując następnie analiz i wizualizując wybrane wyniki. Dokonano m.in. podziału wyładowań doziemnych ze względu na ich ładunek elektryczny oraz ich udział w każdej godzinie w ciągu doby. Na mapie przedstawiono rozkład bezwzględnych wartości natężenia prądu [A/km²]. Północ i południe kraju okazały się obszarami o najwyższych wartościach natężenia. Gęstość wyładowań o bezwzględnych wartościach natężenia prądu powyżej 100 000 A w makroregionach została zaprezentowana w formie tabeli oraz mapy wynikowej. Na terenach górskich i podgórszych gęstość ta jest największa. Wykazano również, że im większe jest bezwzględne natężenie prądu w wyładowaniach, tym więcej w danym przedziale jest wyładowań dodatnich, np. powyżej 300 000 A (średnio %13) aż %84 stanowiły wyładowania dodatnie. Zaprezentowano także procentowy podział wyładowań doziemnych ze względu na ich ładunek elektryczny we wszystkich miesiącach w całym badanym okresie. Stosunki te różniły się. Okazało się także, że wystąpiły znaczne różnice w stosunku między występowaniem wyładowań dodatnich i ujemnych w poszczególnych latach. Wszystkie uzyskane wyniki stanowią bardzo dużą wartość w zgłębianiu wiedzy o mechanizmach wyładowań atmosferycznych.

X Ogólnopolska Konferencja Naukowa Młodych Badaczy

Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii

SESJA KOŃCOWA

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Kraków, 22–24 października 2021 roku

ANALIZY MORFOMETRYCZNE PROGÓW KORYTOWYCH JAKO WSKAŹNIK ZMIAN DYNAMIKI ZLEWNI W OBSZARZE STACJI NARCIARSKIEJ, PRZYKŁAD Z POGÓRZA GUBAŁOWSKIEGO

mgr Dawid Piątek

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Geografii i Geologii, Instytut Geografii i Gospodarki
Przestrzennej, Zakład Geomorfologii

dawid.piatek@doctoral.uj.edu.pl

Progi są naturalnym elementem morfologii koryt rzecznych. W największej liczbie występują one w górnych częściach zlewni. Tworzy je zarówno rumowisko korytowe, jak i rumosz drzewny dostający się do koryta. Obecność progów powoduje rozproszenie energii potencjalnej wody płynącej, zmniejszenie spadku koryta, a w rezultacie spadek siły erozyjnej ciekłu. Obecność progów w korycie, ich liczba, wysokość czy frakcja okruchów budujących progi są pochodną dynamiki koryta wynikającą z powierzchni alimentacyjnej ciekłu, nachyleń stoków w zlewni, a także zmian w geometrii koryta. Relacje te wielokrotnie podkreślane były związkami korelacyjnymi pomiędzy poszczególnymi parametrami morfometrycznymi koryt i występujących w nich progów. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie sposobu wykorzystania analiz morfometrycznych i statystycznych, parametrów koryt i progów korytowych w analizie zmian dynamiki zlewni I i II rzędu pod wpływem antropopresji narciarskiej. Niniejsze badania prowadzone były w zlewni Remiaszowego Potoku w obszarze stacji narciarskiej Kotelnica Białczańska w Białce Tatrzańskiej. Badania polegały na kartowaniu koryt potoków, do których poprowadzono odwodnienie z nartostrad jak i koryt potoków o powierzchni alimentacyjnej niezmienionej przez narciarstwo zjazdowe, referencyjnych. Skartowano 2,2 km koryt I i II rzędu, 703 progi korytowe oraz wyznaczono i zmierzono 15 parametrów morfometrycznych. Badania terenowe uzupełniane były analizami przestrzennymi w środowisku GIS. Zebrane dane pozwoliły na wykonanie analiz statystycznych: korelacji liniowej Pearsona i analizy składowych głównych (PCA). Na podstawie analiz statystycznych stwierdzono zmiany w dynamice potoków, do których poprowadzono odwodnienie z nartostrad. W porównaniu do dolin referencyjnych w badanym obszarze, doliny te charakteryzują się wzrostem intensywności i znaczenia procesów fluwialnych a spadkiem intensywności dominujących dotychczas procesów stokowych takich jak ruchy masowe czy saltacja wykrotowa.

GEOPRAKTYKI W TANZANII JAKO PRZYKŁAD PROJEKTU BADAWCZEGO STUDENTÓW

Kacper Otto, dr Magdalena Kugiejko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych,
Katedra Turystyki i Rekreacji.

kacott@st.amu.edu.pl

GEOpraktyki, są cyklicznym projektem naukowo-krajoznawczym realizowanym przez członków Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego, działającego na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zagraniczne wyprawy po wiedzę podejmują problemy badawcze ważne z merytorycznego i aplikacyjnego punktu widzenia. W trakcie tegorocznej szóstej ekspedycji pt.: „okiełznać sawanny Tanzanii” realizowane były różnorodne badania terenowe z zakresu geografii fizycznej oraz społeczno-ekonomicznej. Celem referatu będzie przybliżenie prowadzonych badań oraz prezentacja wstępnych wniosków. Podczas trzytygodniowego pobytu w Tanzanii pobrane zostały próbki gleb i osadów jeziora ryftowego Tanganika celem późniejszego zbadania ich składu chemicznego na tle rozwoju wschodniej odnogi ryftu wschodnioafrykańskiego. Wykonana została ocena warunków biometeorologicznych w klimacie podrównikowym wilgotnym i suchym. Na podstawie badań terenowych, oceniono wpływ elementów meteorologicznych na ludzki organizm. Podjęto także próbę sprawdzenia zjawiska rozwoju funkcji turystycznej na wyspie Zanzibar, a także wpływ mediów społecznościowych jako silnej determinanty wyboru tej destynacji turystycznej. Zostały również przeprowadzone badania terenowe odnośnie kontrastu pomiędzy produktem turystycznym wykreowanym przez media społecznościowe, a rzeczywistym produktem turystycznym otrzymanym przez turystów. Prowadzone badania w różnorodnym środowisku przyrodniczym i antropogenicznym, pozwoliły na wypełnienie luki badawczej, konfrontacji wiedzy pozyskanej z literatury przez młodych badaczy ze stanem faktycznym w rzeczywistości, a także na użycie nowoczesnych narzędzi do celów dydaktycznych i badawczych.

PRZEŻYCIE ESTETYCZNE A JAKOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA PRZE- STRZENNEGO – WSTĘPNE WYNIKI BADAŃ SPOŁECZNYCH WŚRÓD UŻYTKOWNIKÓW WYBRANYCH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

mgr inż. arch. Ewa Balanicka

Uniwersytet Szczeciński, Szkoła Doktorska,
Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej

ewa.balanicka@phd.usz.edu.pl

W aktualnie dominującej teorii planowania i zagospodarowania przestrzennego podkreśla się znaczenie takich aspektów jak funkcjonalność, efektywność ekonomiczna, rozwój zrównoważony, dostępność, wielofunkcyjność, poszanowanie spuścizny historycznej oraz jakość życia. Często pomijane są kategorie estetyczne, które jednak stanowią ważny element zrównoważonego rozwoju. W ramach przygotowywanej rozprawy doktorskiej w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna na temat kategorii estetycznych w zagospodarowaniu przestrzennym prowadzone są obecnie badania, które mają tę wspomnianą wyżej lukę wypełnić. Ich pierwszy etap stanowią badania społeczne wśród użytkowników wybranych przestrzeni publicznych w Szczecinie dotyczących ich wrażeń estetycznych. Punktem wyjścia do podjętych badań jest filozoficzne pojęcie „przeżycia estetycznego” w estetyce fenomenologicznej Romana Ingardena. W zamyśle autora dotyczy ono spotkania z dziełem sztuki. Na podstawie analogii założono, że wysoka jakość zagospodarowania przestrzeni prowadzi do bogatego przeżycia estetycznego. Prowadzone badania jakościowe metodą wywiadu swobodnego mają na celu to zweryfikować. Od kwietnia do czerwca 2021 r. przeprowadzono 30 wywiadów z blisko 60 użytkownikami wybranych przestrzeni publicznych w Szczecinie: Jasne Błonia, Różanka, Plac Grunwaldzki, Plac Lotników i Plac Solidarności. Wywiad obejmował pytania o powiązanie osoby ze Szczecinem, jej wrażenia estetyczne związane z konkretną przestrzenią, inne ulubione miejsca w Szczecinie i uniwersalne cechy piękna. Wśród badanych miejsc można by wyróżnić trzy kategorie: miejsca tranzytowe, miejsca zielone i miejsca symboliczne. W odpowiedziach podkreślano często potrzebę zieleni w mieście. Widać też, że kategorie estetyczne łączone są przez ludzi z funkcjonalnością. Na podstawie uzyskanych wstępnych wyników wyciągnięte zostały wnioski metodologiczne i poznawcze, które zostaną ujęte w dalszych etapach badań.

MIEJSCE TECHNOLOGII W WIZJACH PRZYSZŁOŚCI ŚWIATA W ŚWIETLE ANALIZY DYSKURSU WYNIKÓW BADAŃ FORESIGHTOWYCH PRZY ZASTOSOWANIU METODY PESTEL

Michał Stokowski, mgr Izabella Jurkiewicz

Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Zakład Zarządzania Rozwojem Lokalnym

mstokowski@irmir.pl

W trakcie konferencji zaprezentowane zostaną wyniki analizy dyskursu w literaturze światowej na temat globalnych trendów determinujących dalszą ścieżkę rozwoju społeczeństw i światowych gospodarek (materiał stanowi część przygotowywanego artykułu). W ramach badania analizie treści poddano badania foresightowe przedstawiające najistotniejsze trendy w perspektywie roku 2040 lub lat późniejszych. Selekcja literatury opierała się na założeniach, że ma ona dotyczyć kwestii międzynarodowych i być publikowana przez największe międzynarodowe organizacje oraz wiodące instytucje foresightowe. Do badania wykorzystano podejście teorii ugruntowanej, czyli skupiono się na tworzeniu teorii na podstawie analizowanych treści i danych, bez założonych wcześniej hipotez. Teoria ugruntowana opiera się na przekonaniu, że to istotni aktorzy nadchodzących zjawisk potrafią je przedstawić w najpełniejszy sposób. Wynikiem analizy jest identyfikacja 60 globalnych trendów. Mnogość wątków, których dotyczyły, umożliwiła ujęcie ich w układzie analizy PESTEL, pozwalając określić najważniejsze elementy otoczenia w skali makro, w sześciu obszarach tematycznych. Celem wystąpienia jest prezentacja trendów z obszaru technologii oraz ich korelacji z trendami z pozostałych grup tematycznych. Przedstawione zostaną kluczowe technologie determinujące zmiany w gospodarce, społeczeństwie, środowisku, prawie i polityce. Tym samym wskazuje się istotność nowych technologii w kreowaniu przyszłości z perspektywy wielu aktorów mówiących o dalszym rozwoju świata.

Badanie jest elementem projektu pt. *Operacjonalizacja Systemu Zarządzania Rozwojem Polski. Udoskonalenie i wprowadzenie innowacyjnych i skutecznych rozwiązań do systemu społeczno-gospodarczego i przestrzennego w ramach długookresowego programowania polityki rozwoju*, dofinansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu GOSPOSTRATEG III.

SPONSORZY

Wydział Geografii i Geologii Uniwersytetu Jagiellońskiego
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

TOWARZYSTWO
DOKTORANTÓW
UNIWERSYTETU
JAGIELLOŃSKIEGO

Towarzystwo Doktorantów
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Polskie Towarzystwo Geograficzne
Oddział Krakowski

Glocal
Challenges
Lab
FutureSoc

Glocal Challenges Lab –
Priorytetowy Obszar Badawczy
Society of the Future ID.UJ

Jacobs

Jacobs Engineering Group Inc.

Wydawnictwo Kartograficzne Compass

PARTNERZY

Koło Geografów Uniwersytetu Jagiellońskiego
im. Ludomira Sawickiego

Klub Honorowych Dawców Krwi Polskiego Czerwonego
Krzyża przy Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

